

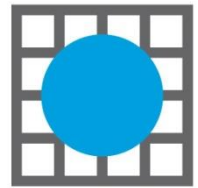
Afspraken bescherming persoonsgegevens ZorgNed

Onderzoek afspraken bescherming persoonsgegevens met ZorgNed Automatisering

Naam: Martijn Voesenek
Studentennummer: 2067922
Schoolperiode: E3/E4
Plaats: Etten-Leur
Datum: 28 mei 2018

Stageorganisatie: gemeente Etten-Leur
Stagementor: M.H.M. Korving
Functie: afstudeerstagiair HBO-Rechten

Onderwijsinstelling: Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Opleiding: HBO-Rechten
Locaties: 's-Hertogenbosch / Tilburg
Stageperiode: 05 februari tot 11 mei 2018
Afstudeerdocent (1): mr. drs. R. Kerstens-Van Tol
Afstudeerdocent (2): mr. W.J.H. Struijlaart

ZorgNed

Afspraken bescherming persoonsgegevens ZorgNed

Onderzoek afspraken bescherming persoonsgegevens met ZorgNed Automatisering

Naam: Martijn Voesenek
Studentennummer: 2067922
Schoolperiode: E3/E4
Plaats: Etten-Leur
Datum: 28 mei 2018

Stageorganisatie: gemeente Etten-Leur
Stagementor: M.H.M. Korving
Functie: afstudeerstagiair HBO-Rechten

Onderwijsinstelling: Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Opleiding: HBO-Rechten
Locaties: 's-Hertogenbosch / Tilburg
Stageperiode: 05 februari tot 11 mei 2018
Afstudeerdocent (1): mr. drs. R. Kerstens-Van Tol
Afstudeerdocent (2): mr. W.J.H. Struijlaart

Voorwoord

Door de Juridische Hogeschool Avans-Fontys heb ik als student de mogelijkheid gekregen om af te studeren aan de opleiding HBO-Rechten. Een onderdeel van mijn afstudeerstage is het uitvoeren van een praktijkgericht juridisch onderzoek. De uitvoering van dit onderzoek is uitgemond in het rapport dat u nu voor zich heeft.

De privacy officer en de teamleider van Team Informatie van de gemeente Etten-Leur hebben mij de mogelijkheid gegeven om een onderzoek uit te voeren in het kader van de nieuwe Europese privacyverordening 'Algemene Verordening Gegevensbescherming'. Mijn onderzoeksopdracht is in onderling overleg met de teamleider van Team Informatie samengesteld. Mijn dank richt zich daarom specifiek tot de privacy officer en de teamleider van Team Informatie van de gemeente Etten-Leur.

Daarnaast ben ik mijn eerste afstudeerdocent erg dankbaar voor de ondersteuning en de feedback gedurende de afstudeerperiode.

Ten slotte wil ik nog alle ambtenaren van de gemeente Etten-Leur bedanken die werkzaam zijn op de kamers 3.10 en 3.13 van het gemeentehuis van de gemeente Etten-Leur. De ambtenaren van 3.13 hebben mij de eerste paar weken gezelschap gehouden en de medewerkers van 3.10 hebben mij de laatste paar weken gezelschap gehouden.

De worstenbrood van Kaatje Jans smaakte fantastisch!

Martijn Voesenek

Etten-Leur, 28 mei 2018

Inhoudsopgave

Samenvatting	8
Lijst van afkortingen.....	9
1. Inleiding.....	10
1.1 De afstudeerorganisatie	10
1.2 Probleembeschrijving	10
1.3 Centrale vraag.....	11
1.4 Deelvragen.....	11
1.5 Doelstelling.....	12
1.6 Onderzoeksstrategieën	12
1.7 Bronnen, methoden en verantwoording.....	12
1.7.1 Deelvraag 1	12
1.7.2 Deelvraag 2	13
1.7.3 Deelvraag 3	13
1.7.4 Deelvraag 4	13
1.8 Leeswijzer	14
2. De persoonsgegevens in ZorgNed	15
2.1 ZorgNed Automatisering.....	15
2.2 Gebruiksdoeleinden ZorgNed gemeente Etten-Leur.....	15
2.3 (Persoons)gegevens in ZorgNed - interviews	16
2.3.1 Gewone (persoons)gegevens	17
2.3.2 Bijzondere persoonsgegevens	17
2.3.3 Strafrechtelijke gegevens.....	18
2.4 Persoonsgegevens in ZorgNed - observatie.....	19
2.4.1 (Persoons)gegevens ZorgNed - observatie.....	19
2.4.2 Niet waargenomen (persoons)gegevens ZorgNed - observatie.....	19
2.5 Tussenconclusie.....	19
3. Conceptovereenkomst ZorgNed Automatisering	21
3.1 Strekking / indeling conceptovereenkomst.....	21
3.2 Afspraken bescherming persoonsgegevens	21
3.3 Tussenconclusie.....	22
4. Eisen afspraken AVG met ZorgNed Automatisering	23
4.1 Relevante begrippen AVG	23
4.2 Kwalificatie gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering	25
4.2.1 Beoordeling verwerkingsverantwoordelijke / verwerker - algemeen	25
4.2.2 Beoordeling verwerkingsverantwoordelijke / verwerker - dienstverlening	26
4.3 Verplichtingen ZorgNed Automatisering	27
4.4 Eisen verwerkersovereenkomst AVG	28
4.5 Aansprakelijkheid	30

4.6 Samenhangende nationale privacyregels	31
4.6.1 Wet BRP	31
4.6.2 Jeugdwet, Wmo 2015 & Wet gemeentelijke schuldhulpverlening	32
4.7 Tussenconclusie.....	32
5. GIBIT en model verwerkersovereenkomst IBD	34
5.1 Algemene beschrijving GIBIT	34
5.1.1 Toepasselijkheid GIBIT	34
5.1.2 Indeling GIBIT	35
5.2 Toetsing GIBIT aan AVG	35
5.2.1 Aansprakelijkheid.....	35
5.2.2 Geheimhouding	35
5.2.3 Controlerecht en audit.....	36
5.2.4 Beëindiging	36
5.2.5 Verwerkersrelatie en sub-verwerker.....	37
5.2.6 Verwerking persoonsgegevens, beveiligingsmaatregelen en medewerkingsplicht	38
5.2.7 Meldplicht beveiligingsincidenten	39
5.2.8 Archivering.....	39
5.2.9 Hosting	40
5.3 Model verwerkersovereenkomst IBD - algemene beschrijving.....	40
5.4 Toetsing model verwerkersovereenkomst IBD aan AVG	41
5.5 Tussenconclusie.....	43
6. Conclusies en aanbevelingen	44
Bronnenlijst.....	47
Bijlage 1: interview functioneel beheerder ZorgNed (1).....	49
Bijlage 2: interview functioneel beheerder ZorgNed (2).....	53
Bijlage 3: interview kwaliteitsmedewerker Team Wmo.....	58
Bijlage 4: interview juridisch kwaliteitsmedewerker Team Jeugd.....	64
Bijlage 5: lay-outs applicatie ZorgNed.....	70
Bijlage 6: waarnemingsschema en toelichting.....	82
Bijlage 7: interview teamleider Team Informatie.....	86
Bijlage 8: e-mail ZorgNed Automatisering – ZorgNed naar SaaS.....	88
Bijlage 9: conceptovereenkomst ZorgNed SaaS.....	89
Bijlage 10: gebruiks- en onderhoudsovereenkomst ZorgNed 2006.....	93
Bijlage 11: interview consulent schuldhulpverlening.....	100
Bijlage 12: verplichtingen verwerker – model verwerkersovereenkomst IBD.....	104
Bijlage 13: verplichtingen & rechten verwerkingsverantwoordelijke model verwerkersovereenkomst IBD.....	107

Samenvatting

Dit is een onderzoeksrapport in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming die vanaf 25 mei van toepassing is. Dit rapport is opgesteld in opdracht van de teamleider van Team Informatie van de gemeente Etten-Leur.

De gemeente Etten-Leur verleent aan de inwoners van de gemeente Etten-Leur en de gemeente Zundert maatschappelijke hulp, jeugdhulp en schuldhulp. In het kader van deze hulpverlening maakt de gemeente Etten-Leur gebruik van het softwarepakket ZorgNed. ZorgNed is ondergebracht op de server van de gemeente Etten-Leur en wordt geleverd door softwareleverancier ZorgNed Automatisering. Op 9 februari 2018 ontving de teamleider van Team Informatie een conceptovereenkomst van ZorgNed Automatisering om ZorgNed over te zetten op een Software as a Service (SaaS).

Team Informatie wil graag weten wat aan deze conceptovereenkomst al dan niet aangevuld of aangepast moet worden om te voldoen aan de AVG. Dit rapport heeft als doel om de teamleider van Team Informatie te adviseren over het al dan niet aanpassen of aanvullen van de door ZorgNed Automatisering opgestelde conceptovereenkomst om ZorgNed over te zetten op SaaS. Met dit rapport wordt duidelijk welke handelingen er verricht moeten worden ten aanzien van ZorgNed Automatisering om te voldoen aan de AVG.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat de gemeente Etten-Leur conform de AVG een verwerkingsverantwoordelijke is. Daarnaast wordt ZorgNed Automatisering op grond van de AVG gekwalificeerd als een verwerker. Het advies aan Team Informatie is om met ZorgNed Automatisering een verwerkersovereenkomst af te sluiten. De door ZorgNed Automatisering opgestelde conceptovereenkomst voldoet niet aan de eisen die gesteld worden aan een verwerkersovereenkomst. Het advies is om niet akkoord te gaan met de conceptovereenkomst.

De AVG stelt aan het vastleggen van afspraken in de verwerkersovereenkomst met ZorgNed Automatisering een aantal dwingend voorgeschreven eisen. Deze dwingend voorgeschreven eisen hebben betrekking op verwerken in overeenstemming met de schriftelijke instructies, geheimhouding, beveiligingsmaatregelen, inschakelen van sub-verwerkers, beëindiging van de verwerkersdiensten, het ter beschikking stellen van informatie en audits. Daarnaast is het verplicht om in de verwerkersovereenkomst met ZorgNed Automatisering op te nemen dat ZorgNed Automatisering verplicht is om bijstand te verlenen op verschillende gebieden. ZorgNed Automatisering dient bijstand te verlenen op het gebied van beveiliging, meldplicht datalekken, het uitvoeren van een PIA, een voorafgaande raadpleging en bij het beantwoorden van verzoeken omtrent de rechten van betrokkenen. Het Besluit BRP eist dat in de verwerkersovereenkomst met ZorgNed Automatisering bepaald moet zijn dat ZorgNed Automatisering gehouden is om te handelen in overeenstemming met de eisen uit de artikelen 8 en 9 van het Besluit BRP.

Aan Team Informatie is het aan te bevelen om het model verwerkersovereenkomst van de IBD te gebruiken om te voldoen aan de eisen uit de AVG. Om het model verwerkersovereenkomst van de IBD volledig in overeenstemming te krijgen met de AVG, dienen slechts enkele bepalingen aangevuld of aangepast te worden. Enkele belangrijke voorbeelden hiervan zijn dat het aan te bevelen is om in het model verwerkersovereenkomst van de IBD te bepalen dat de verwerker gehouden is om de verwerkingsverantwoordelijke te ondersteunen in het kader van beveiliging en voorafgaande raadpleging. Verder is het advies om in het model verwerkersovereenkomst van de IBD op te nemen dat ZorgNed Automatisering moet voldoen aan de eisen uit de artikelen 8 en 9 van het Besluit BRP.

Lijst van afkortingen

ADHD	= attention deficit hyperactivity disorder
AP	= Autoriteit Persoonsgegevens
ALS	= Amyotrofische Laterale Sclerose
art.	= artikel
AVG	= Algemene Verordening Gegevensbescherming
BIG	= Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten
BRP	= Basisregistratie Personen
BSN	= burgerservicenummer
btw	= belasting toegevoegde waarde
B.V.	= besloten vennootschap
CAK	= Centraal Administratie Kantoor
CBS	= Centraal Bureau voor de Statistiek
CJG	= Centrum voor Jeugd en Gezin
CJIB	= Centraal Justitieel Incassobureau
college van B& W	= college van burgemeester en wethouders
c.q.	= casu quo
dhr.	= de heer
drs.	= doctorandus
e.d.	= en dergelijke
EER	= Europese Economische Ruimte
ELZ	= Etten-Leur / Zundert
EU	= Europese Unie
FG	= functionaris voor gegevensbescherming
GDPR	= General Data Protection Regulation
GGD	= Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GIBIT	= Gemeentelijke inkoopvoorwaarden bij IT
HRM	= Human Resource Management
ICT	= informatie- en communicatietechnologie
IBD	= Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten
IT	= Informatietechnologie
jo.	= juncto
mr.	= meester in de rechten
NAW	= naam, adres en woonplaats
p.	= pagina
pgb	= persoonsgebonden budget
PIA	= Privacy Impact Assessment
SaaS	= Software as a Service
sms	= short message service
SLA	= Service Level Agreement
Stb.	= Staatsblad
SVB	= Sociale Verzekeringsbank
UAVG	= Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming
VNG	= Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Wbp	= Wet bescherming persoonsgegevens
WBW	= West-Brabant West
Wet BRP	= Wet basisregistratie personen
Wgs	= Wet gemeentelijke schuldhulpverlening
Wmo	= Wet maatschappelijke ondersteuning
w.o.	= waaronder

1. Inleiding

In dit inleidende hoofdstuk wordt het hoofdstuk afgebakend. Allereerst wordt een korte beschrijving van de gemeente Etten-Leur gegeven. Daarna wordt de probleembeschrijving uiteengezet. Na de probleembeschrijving volgt de centrale vraag, de deelvragen en de doelstelling. Vervolgens worden de onderzoeksstrategieën toegelicht en wordt per deelvraag de bronnen, methoden en verantwoording uiteengezet. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een leeswijzer.

1.1 De afstudeerorganisatie

De gemeente Etten-Leur is een middelgrote gemeente met ongeveer 43.000 inwoners.¹ Bij deze gemeente werken plusminus 350 medewerkers. De gemeentelijke organisatie bestaat uit vier afdelingen: Afdeling Concernondersteuning, Afdeling Samenleving, Afdeling Ontwikkeling en Afdeling Beheer & Realisatie. Elke afdeling is weer onderverdeeld in verschillende teams.

Dit onderzoeksrapport is opgesteld in opdracht van de teamleider van Team Informatie van de gemeente Etten-Leur. Team Informatie maakt onderdeel uit van Afdeling Concernondersteuning. Team Informatie adviseert, ondersteunt en faciliteert bij informatievraagstukken. Hierbij kan gedacht worden aan informatiebeveiliging, het gebruik van nieuwe systemen, privacy en digitale dienstverlening. Team Financiën, Team HRM & Juridische Zaken en Team Communicatie & Kabinet zijn de andere teams die vallen onder Afdeling Concernondersteuning.

1.2 Probleembeschrijving

Op 25 mei 2016 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking getreden. Ondanks de inwerkingtreding is deze Europese privacyverordening conform art. 99 lid 2 AVG pas op 25 mei 2018 van toepassing. Gedurende die twee jaar blijft de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) het geldend recht met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens. Organisaties hebben tot 25 mei 2018 de tijd om zich voor te bereiden en hun werkwijze met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens aan te passen, zodat voldaan wordt aan de AVG. De gemeente Etten-Leur is op de hoogte van de AVG. Verschillende medewerkers van de gemeente Etten-Leur zijn bezig om de regels uit de AVG in het beleid te implementeren.

De gemeente Etten-Leur werkt met verschillende (ICT-)leveranciers en ketenpartners samen. Hieronder vallen bijvoorbeeld softwareleveranciers, zorgaanbieders en samenwerkingsverbanden. Vanaf 2006 is ZorgNed Automatisering B.V. (hierna: ZorgNed Automatisering) een belangrijke softwareleverancier van de gemeente Etten-Leur.² ZorgNed Automatisering heeft programmatuur ontwikkeld onder de naam ZorgNed dan wel Wmo-Ned.³

Al ruim twintig jaar maakt ZorgNed Automatisering software voor de zorgsector en gemeenten.⁴ De software van ZorgNed Automatisering ondersteunt processen in het sociaal domein. Hieronder valt jeugdhulpverlening, Wmo en schuldhulpverlening.

Het softwarepakket ZorgNed wordt al jarenlang ondergebracht op de server van de gemeente Etten-Leur. ZorgNed Automatisering leverde het softwarepakket ZorgNed, zorgde voor de installatie en verschafte ondersteuning. Nu heeft ZorgNed Automatisering de mogelijkheid om ZorgNed over te zetten naar de hostingomgeving van ZorgNed

¹ 'Gemeente Etten-Leur (Noord-Brabant)', *Overheid in Brabant*, overheidinbrabant.nl/etten-leur/s/23.

² Bijlage: Gebruiks- en onderhoudsovereenkomst zorgned-loket 2006.

³ De termen ZorgNed en Wmo-Ned worden regelmatig door elkaar gebruikt. Om de programmatuur aan te duiden wordt vanaf nu enkel de term ZorgNed gehanteerd.

⁴ *ZorgNed Automatisering*, zorgned.nl.

Automatisering. Dit principe wordt ook wel Software as a Service (SaaS) genoemd. Op 9 februari 2018 ontving de gemeente Etten-Leur van ZorgNed Automatisering een conceptovereenkomst om over te gaan op SaaS.⁵ De teamleider van Team Informatie van de gemeente Etten-Leur overweegt om over te gaan op SaaS en daarmee ZorgNed over te zetten naar de hostingomgeving van ZorgNed Automatisering.⁶

Team Informatie wil ten aanzien van deze SaaS voldoen aan de AVG, maar mist daarbij het volledige beeld om dat te verwezenlijken. De teamleider van Team Informatie heeft van ZorgNed Automatisering een conceptovereenkomst ontvangen, maar wil graag weten wat daar al dan niet op aangepast of aangevuld moet worden om te voldoen aan de AVG. Daarom wil Team Informatie van de gemeente Etten-Leur met het oog op het onderhandelingstraject tussen de gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering in het kader van het SaaS-aanbod weten welke afspraken gemaakt dienen te worden omtrent bescherming persoonsgegevens om te voldoen aan de AVG.

Ten eerste dient er meer duidelijkheid verkregen te worden over welke persoonsgegevens in ZorgNed verwerkt worden en wat er met die gegevens wordt gedaan. Ten tweede dient uiteengezet te worden welke afspraken omtrent bescherming persoonsgegevens ZorgNed Automatisering in de conceptovereenkomst beoogt te beschermen. Daarnaast dient meer inzicht verkregen te worden over hoe ZorgNed Automatisering gekwalificeerd kan worden als verwerkingsverantwoordelijke of als verwerker. Nadat dit verduidelijkt is, zal ingegaan worden op de juridische eisen uit de AVG die gesteld worden aan het vastleggen van afspraken met ZorgNed Automatisering omtrent bescherming persoonsgegevens. Ten slotte zal inzichtelijk gemaakt worden in welke mate de bepalingen in het kader van bescherming persoonsgegevens uit de Gemeentelijke inkoopvoorwaarden bij IT (GIBIT) en het model verwerkersovereenkomst van de IBD gebruikt kunnen worden ten aanzien van ZorgNed Automatisering.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd, zodat voor de gemeente Etten-Leur duidelijk is welke handelingen er verricht moeten worden om te voldoen aan de AVG met betrekking tot het SaaS-aanbod van ZorgNed Automatisering. Dit rapport zal uitmonden in een advies.

Deze probleembeschrijving leidt tot de volgende centrale vraag:

1.3 Centrale vraag

Welke aanbevelingen kunnen aan Team Informatie van de gemeente Etten-Leur gegeven worden over het al dan niet aanpassen of aanvullen van de afspraken in het kader van bescherming persoonsgegevens uit de door ZorgNed Automatisering opgestelde conceptovereenkomst om ZorgNed over te zetten op Software as a Service (SaaS), zodat overeenkomstig de AVG gehandeld wordt?

1.4 Deelvragen

1. Wat voor persoonsgegevens worden in ZorgNed verwerkt en wat wordt daarmee gedaan?
2. Welke afspraken in het kader van bescherming persoonsgegevens staan in de conceptovereenkomst van ZorgNed Automatisering om ZorgNed over te zetten naar een SaaS?
3. Welke eisen stellen de AVG en de daarmee samenhangende nationale privacyregels aan het vastleggen van afspraken tussen de gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering die met betrekking tot ZorgNed over wil gaan op SaaS?

⁵ Zie bijlage 9.

⁶ Zie bijlage 8.

4. In welke mate kunnen de bepalingen in het kader van bescherming persoonsgegevens uit de GIBIT en het model verwerkersovereenkomst van de IBD door de gemeente Etten-Leur ten opzichte van ZorgNed Automatisering gebruikt worden om aan de AVG te voldoen met betrekking tot het omzetten van ZorgNed naar een SaaS?

1.5 Doelstelling

Op 28 mei 2018 wordt een onderzoeksrapport opgeleverd aan de teamleider van Team Informatie van de gemeente Etten-Leur met een advies over het al dan niet aanpassen of aanvullen van de afspraken in het kader van bescherming persoonsgegevens uit de door ZorgNed Automatisering opgestelde conceptovereenkomst om ZorgNed over te zetten op SaaS, zodat voor de teamleider van Team Informatie van de gemeente Etten-Leur duidelijk is welke handelingen er verricht moeten worden om te voldoen aan de AVG ten aanzien van ZorgNed Automatisering die ZorgNed als SaaS wil aanbieden.

1.6 Onderzoeksstrategieën

Voor dit praktijkgericht juridisch onderzoek wordt in het kader van onderzoek van het recht gebruikgemaakt van de onderzoeksstrategie rechtsbronnen- en literatuuronderzoek. Daarnaast wordt in het kader van het onderzoek van de praktijk gebruikgemaakt van de onderzoeksstrategie kwalitatief onderzoek. Binnen het kwalitatief onderzoek wordt de strategie enkelvoudige casestudy gehanteerd. Ten slotte wordt in het kader van het onderzoek van de praktijk de onderzoeksstrategie veldonderzoek gebruikt.

Dit onderzoek beperkt zich tot de aspecten in het kader van privacyrecht. Informatiebeveiliging en beveiligingsmaatregelen worden voor dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

1.7 Bronnen, methoden en verantwoording

Per deelvraag worden de gekozen bronnen en methoden beschreven.

1.7.1 Deelvraag 1

De eerste deelvraag is vrijwel geheel een onderzoek van de praktijk, omdat uitgezocht wordt hoe met de persoonsgegevens in ZorgNed wordt omgegaan.

Om deze deelvraag te beantwoorden fungeren enkele personen als bron. Van Team Wmo en Team Jeugd worden de (juridisch) kwaliteitsmedewerkers gebruikt als bron. Daarnaast zullen de twee functioneel beheerders van ZorgNed fungeren als bron. Deze functioneel beheerders zijn werkzaam bij Team Informatie van de gemeente Etten-Leur. Bovendien wordt de consulent schuldhulpverlening van de gemeente Etten-Leur gebruikt als bron. Bovengenoemde personen worden middels een semigestructureerd interview geïnterviewd. Voorafgaand aan deze interviews zal een vragenlijst opgesteld worden, waarbij voor de geïnterviewden ruimte is voor eigen inbreng. De kwaliteitsmedewerkers van Team Wmo en Team Jeugd worden als deskundigen geraadpleegd met betrekking tot de applicatie ZorgNed. Dit geldt ook voor de consulent schuldhulpverlening van de gemeente Etten-Leur en de functioneel beheerders van ZorgNed.

Ten slotte vormt de applicatie ZorgNed een belangrijke bron. De onderzoeksmethode observatie wordt toegepast om waar te nemen welke persoonsgegevens in ZorgNed aangetroffen worden. Voorafgaand aan de observatie wordt een waarnemingsschema opgesteld. De observatie zal een combinatie zijn van een voorgestructureerde en een vrije variant.

Deze bronnen en onderzoeksmethoden zijn gekozen, omdat daarmee de betrouwbaarheid, validiteit, effectiviteit en efficiëntie gewaarborgd wordt. De personen die geïnterviewd worden, hebben veel te maken met de applicatie ZorgNed. Ze werken in

deze applicatie. Door de applicatie ZorgNed ook zelf te observeren, wordt de deelvraag compleet gemaakt.

1.7.2 Deelvraag 2

Deze deelvraag wordt gekwalificeerd als een onderzoek van de praktijk. Voor deze deelvraag vormt de conceptovereenkomst van ZorgNed Automatisering om met betrekking tot ZorgNed over te gaan op SaaS de hoofdbron. De onderzoeksmethode inhoudsanalyse wordt toegepast op de conceptovereenkomst van ZorgNed Automatisering.

Bovendien fungeert de teamleider van Team Informatie als bron. De teamleider van Team Informatie wordt middels een semigestructureerd interview geïnterviewd, omdat deze teamleider bij de onderhandeling met ZorgNed Automatisering direct betrokken is.⁷ Door ZorgNed Automatisering wordt de teamleider van Team Informatie aangemerkt als de opdrachtgever.⁸ Deze bronnen en onderzoeksmethoden zijn gekozen, omdat deze deelvraag daarmee op betrouwbare, valide, effectieve en efficiënte wijze beantwoord wordt.

1.7.3 Deelvraag 3

Deze deelvraag wordt gekwalificeerd als een onderzoek van het recht. De rechtsbronnen in de vorm van het verdrag en de wet worden gebruikt als bron. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en enkele nationale wet- en regelgeving in het kader van privacyrecht zullen geraadpleegd worden. Bij nationale wet- en regelgeving moet gedacht worden aan de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming en de privacybepalingen uit de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, de Wet basisregistratie personen en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Daarnaast wordt literatuur gebruikt als bron gebruikt. De boeken zullen betrekking hebben op privacyrecht of de AVG. Belangrijke literatuurboeken zijn 'De Algemene Verordening Gegevensbescherming' van de auteurs A. Engelfriet, L. Meij en P. Kager en 'Grip op de AVG' van de auteurs K. Versmissen, J. Terstegge en N. Krijgsman. Bovendien worden Kamerstukken en handleidingen als bron gebruikt om deze vraag te beantwoorden. Op de rechtsbronnen, de literatuur de en documenten wordt de onderzoeksmethode inhoudsanalyse toegepast.

Deze bronnen zijn gekozen, omdat deelvraag 3 voornamelijk een onderzoek is van het recht. Daarbij is het dus noodzakelijk dat rechtsbronnen de hoofdbron vormen voor de beantwoording van deze deelvraag. De literatuur en de documenten in de vorm van Kamerstukken en rapporten worden geraadpleegd om te achterhalen hoe de rechtsregels geïnterpreteerd dienen te worden.

Bovendien wordt bij de beantwoording van deze deelvraag aangehaakt bij de resultaten uit deelvraag 1. De persoonsgegevens die in ZorgNed voorkomen, vormen een belangrijk aanknopingspunt ter beantwoording van deze vraag. Deze bronnen en onderzoeksmethoden zijn gekozen, omdat deze deelvraag daarmee op betrouwbare, valide, effectieve en efficiënte wijze beantwoord wordt.

1.7.4 Deelvraag 4

De laatste deelvraag wordt gekwalificeerd als een onderzoek van het recht en van de praktijk. De rechtsbronnen in de vorm van de wet en het verdrag zijn hierbij een belangrijke bron. De AVG en enkele nationale wet- en regelgeving in het kader van privacyrecht zullen geraadpleegd worden. Bij nationale wet- en regelgeving moet gedacht worden aan de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming en de

⁷ Zie bijlage 8.

⁸ Zie bijlage 9.

privacybepalingen uit de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de Wet basisregistratie personen.

Daarnaast worden documenten geraadpleegd in de vorm van rapporten, handleidingen en modellen. De GIBIT en het model verwerkersovereenkomst van de IBD worden gezien als de belangrijkste documenten. De rapporten, handleidingen en modellen die gebruikt worden, zijn te vinden op de website van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Informatiedienst voor gemeenten (IBD).

De rechtsbronnen hebben voor deze deelvraag de functie om de GIBIT en het model verwerkersovereenkomst van de IBD te toetsen aan de juridische eisen. Op alle bronnen die behoren bij deelvraag 3 zal de onderzoeksmethode inhoudsanalyse toegepast worden. Deze bronnen en onderzoeksmethoden zijn gekozen, omdat deze deelvraag daarmee op betrouwbare, valide, effectieve en efficiënte wijze beantwoord wordt.

1.8 Leeswijzer

Allereerst wordt in hoofdstuk 2 deelvraag 1 behandeld. In hoofdstuk 2 wordt uiteengezet wat voor persoonsgegevens in ZorgNed verwerkt worden. Daarna wordt in hoofdstuk 3 deelvraag 2 behandeld. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op welke afspraken in het kader van bescherming persoonsgegevens in de conceptovereenkomst van ZorgNed Automatisering staan. Nadat dit in kaart gebracht is, wordt in hoofdstuk 4 deelvraag 3 uitgewerkt. In hoofdstuk 4 wordt beschreven welke eisen de AVG en de nationale privacyregels stellen aan het vastleggen van afspraken omtrent bescherming persoonsgegevens tussen de gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering. Daarna wordt in hoofdstuk 5 deelvraag 4 uitgewerkt waarbij wordt ingegaan op de mate waarin de GIBIT en het model verwerkersovereenkomst van de IBD gebruikt kunnen worden om te voldoen aan de AVG ten opzichte van ZorgNed Automatisering. Ten slotte wordt in hoofdstuk 6 “conclusies en aanbevelingen” antwoord gegeven op de centrale vraag.

2. De persoonsgegevens in ZorgNed

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet wat voor persoonsgegevens in ZorgNed verwerkt worden. Door in kaart te brengen welke persoonsgegevens in ZorgNed voorkomen, wordt duidelijk welke afspraken omtrent bescherming persoonsgegevens met ZorgNed Automatisering gemaakt moeten worden om te voldoen aan de AVG. Door dit in kaart gebracht te hebben, kan er getoetst worden aan de juistheid van de door ZorgNed Automatisering opgestelde conceptovereenkomst.

In de eerste paragraaf wordt geschetst wat voor organisatie ZorgNed Automatisering is. In de tweede paragraaf wordt uiteengezet waar de applicatie ZorgNed voor gebruikt wordt bij de gemeente Etten-Leur. In paragraaf 3 wordt aan de hand van de afgelegde interviews uitgewerkt wat voor persoonsgegevens in ZorgNed verwerkt worden. In paragraaf 4 worden de eigen bevindingen uit de observatie van ZorgNed toegelicht. Bij deze observatie is onderzocht welke persoonsgegevens in ZorgNed worden aangetroffen. Dit hoofdstuk wordt in paragraaf 5 afgesloten met een tussenconclusie.

2.1 ZorgNed Automatisering

Zoals eerder al is aangegeven, maakt ZorgNed Automatisering al ruim twintig jaar software voor de zorgsector en gemeenten. Voor het sociaal domein biedt de software van ZorgNed Automatisering een ondersteunende rol bij processen. Hierbij valt te denken aan indicatiestelling, administratie, communicatie met zorgaanbieders en de financiële afhandeling.⁹ ZorgNed Automatisering biedt het softwarepakket ZorgNed aan. Dit softwarepakket maakt gebruik van een procesgerichte aanpak, biedt voor de gebruiker een duidelijke structuur in het werk en geeft inzicht in de openstaande taken. Daarnaast geeft ZorgNed voor managers duidelijke cijfers over de afgeronde werkzaamheden en de werkvoorraad.¹⁰

2.2 Gebruiksdoeleinden ZorgNed gemeente Etten-Leur

De gemeente Etten-Leur heeft op grond van de Jeugdwet een jeugdhulpplicht.¹¹ Op grond van de Wmo 2015 heeft de gemeente Etten-Leur de plicht om maatschappelijke ondersteuning te verlenen.¹² Daarnaast heeft de gemeente Etten-Leur op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening de plicht om haar inwoners te ondersteunen bij schuldproblemen.¹³ De jeugdhulpplicht is bij de gemeente Etten-Leur ondergebracht bij Team Jeugd.¹⁴ De plicht om maatschappelijke ondersteuning te verlenen is bij de gemeente Etten-Leur ondergebracht bij Team Wmo. Schuldhulpverlening valt officieel niet onder Wmo, maar dit is bij de gemeente Etten-Leur wel toegevoegd aan Team Wmo.¹⁵

ZorgNed wordt door de gemeente Etten-Leur voor veel processen gebruikt. In ZorgNed wordt gedaan aan dossiervorming. Daarnaast wordt ZorgNed gebruikt om de communicatie en correspondentie in het kader van de dienstverlening goed te laten verlopen.¹⁶ Team Jeugd en Team Wmo zijn binnen de gemeente Etten-Leur de hoofdgebruikers van ZorgNed. ZorgNed wordt door Team Jeugd en Team Wmo gebruikt om te registreren en te administreren in het kader van Wmo, jeugdhulpverlening en schuldhulpverlening. Gegevens omtrent huishoudelijke hulp, begeleiding en ondersteuning worden in ZorgNed verwerkt. Van de gesprekken met cliënten worden gespreksverslagen en gezinsplannen opgesteld. Deze gespreksverslagen en

⁹ 'Vacatures', *ZorgNed Automatisering*, zorgned.nl/vacatures/.

¹⁰ ZorgNed. Voor de uitvoering Wmo, *Zorgned Automatisering*, zorgned.nl/wmoned/.

¹¹ Art. 2.1 Jeugdwet.

¹² Art. 2.1.1 Wmo 2015.

¹³ Art. 2 lid 1 jo. art. 3 lid 1 Wgs.

¹⁴ Zie bijlage 4.

¹⁵ Zie bijlage 4.

¹⁶ Zie bijlage 2.

gezinsplannen staan in ZorgNed. Daarnaast loopt er in ZorgNed een berichtenverkeer met zorgaanbieders.¹⁷

De (persoons)gegevens in ZorgNed zijn alleen toegankelijk voor de personen die kunnen inloggen in ZorgNed. Om in ZorgNed in te loggen heb je invoerrechten of raadpleegrechten nodig. De personen vanuit de gemeente Etten-Leur die werken als jeugdprofessional, consulent Wmo, consulent schuldhulpverlening, administrateur, functioneel beheerder en kwaliteitsmedewerker hebben invoerrechten in ZorgNed. Zorgaanbieders zoals locatieprofessionals, die officieel buiten de gemeente Etten-Leur vallen, werken ook in ZorgNed en hebben invoerrechten.¹⁸

Uit de interviews blijkt dat ZorgNed een vervangbare applicatie is. In de regio zijn andere applicaties verkrijgbaar van andere leveranciers. Jaren geleden is er gekozen voor de applicatie ZorgNed, omdat deze applicatie destijds het beste naar voren kwam.¹⁹

2.3 (Persoons)gegevens in ZorgNed - interviews

Uit de interviews blijkt dat in ZorgNed persoonsgegevens worden geregistreerd, omdat dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de gemeentelijke taak.²⁰ In ZorgNed worden voornamelijk persoonsgegevens van de inwoners uit de gemeente Etten-Leur en de gemeente Zundert verwerkt. Hierbij gaat het om de inwoners die vanuit maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulpverlening of schuldhulpverlening een hulpvraag hebben. Deze inwoners met een hulpvraag worden aangeduid als cliënten.²¹ Daarnaast worden ook persoonsgegevens verwerkt van de personen die de zorg of de hulp bieden.²² Bovendien kunnen persoonsgegevens over de personen uit het persoonlijk netwerk van een cliënt in ZorgNed staan. Hierbij kan gedacht worden aan persoonsgegevens over de partner, de broers of zussen, de ouders, de grootouders en heel soms van bijvoorbeeld de burens. Het gaat voornamelijk om de personen uit het persoonlijk netwerk van de cliënt die (vrijwillig) helpen bij de ondersteuning van de cliënt.

Twee kwaliteitsmedewerkers en één functioneel beheerder geven aan dat er in ZorgNed rekening is gehouden met bewaartermijnen. Indien een bewaartermijn overschreden wordt, dan krijgt de gebruiker daar een melding over. Deze drie personen hebben hieraan toegevoegd dat in ZorgNed de bewaartermijn vijftien jaar is.²³ De andere functioneel beheerder geeft aan dat ze nog geen bewaartermijnen heeft gezien in ZorgNed, maar dat er wel een project aankomt dat zorgt voor het bewaren en vernietigen van dossiers.²⁴

Uit alle interviews blijkt dat ZorgNed Automatisering geen zeggenschap heeft over de persoonsgegevens in ZorgNed.²⁵ ZorgNed Automatisering heeft wel de mogelijkheid om bij alle persoonsgegevens in ZorgNed te kunnen. ZorgNed Automatisering beschikt over raadpleegrechten dan wel invoerrechten.²⁶ ZorgNed Automatisering heeft geen rechtstreekse (contractuele) relatie met de cliënten in ZorgNed waarvan de persoonsgegevens verwerkt worden.²⁷

¹⁷ Zie bijlage 4.

¹⁸ Zie bijlage 4.

¹⁹ Zie bijlage 1, 2, 3 en 4.

²⁰ Zie bijlage 3.

²¹ Zie bijlage 4.

²² Zie bijlage 4.

²³ Zie bijlage 1, 2, 3 en 4.

²⁴ Zie bijlage 1.

²⁵ Zie bijlage 1, 2, 3 en 4.

²⁶ Zie bijlage 1, 2 en 4.

²⁷ Zie bijlage 1, 2, 3 en 4.

2.3.1 Gewone (persoons)gegevens

Uit de interviews blijkt dat in ZorgNed een koppeling is met de Basisregistratie Personen (hierna: BRP). Door deze koppeling staan in ZorgNed de BRP-gegevens van elke cliënt. Hierdoor staat van elke cliënt in ZorgNed de NAW-gegevens, het geslacht, de geboortedatum, de geboorteplaats en de burgerlijke staat.²⁸ Daarnaast wordt omwille van een goede communicatie met de cliënt regelmatig gevraagd naar telefoonnummer, e-mailadres en bezorgadres voor de post. Indien een cliënt een telefoonnummer, e-mailadres of bezorgadres doorgeeft, dan wordt dit in ZorgNed verwerkt.²⁹

In ZorgNed staat het vol met gegevens over kinderen en op globale wijze komen er inkomensgegevens in voor. In ZorgNed kan bijvoorbeeld geregistreerd staan dat een cliënt het financieel moeilijk heeft of werkloos is. In ZorgNed worden geen bedragen genoemd, maar in ZorgNed kan wel verwerkt staan dat een cliënt rond moet komen van een bijstandsuitkering of een persoonsgebonden budget (pgb) krijgt.

Uit alle interviews met de functioneel beheerders en de kwaliteitsmedewerkers blijkt dat in ZorgNed voor elke cliënt het BSN geregistreerd wordt.³⁰

2.3.2 Bijzondere persoonsgegevens

Uit de interviews blijkt dat in ZorgNed bijzondere persoonsgegevens verwerkt worden.³¹ In ZorgNed worden gezondheidsgegevens verwerkt.³² Gezondheidsgegevens worden in ZorgNed enkel verwerkt, indien dit nodig is voor de behandeling van de cliënt. Van sommige cliënten worden hun lichaamslengte en lichaamsgewicht geregistreerd. Gegevens over lengte en gewicht worden enkel geregistreerd, indien dit noodzakelijk is voor bijvoorbeeld de aanvraag van een voorziening. Bij een voorziening moet gedacht worden aan bijvoorbeeld een rolstoel.³³ Daarnaast kan in ZorgNed gezondheidsgegevens voorkomen in de vorm van een globale beschrijving van iemands (fysieke) aandoening. In ZorgNed kan dan bijvoorbeeld staan dat een cliënt halfzijdig verlamd is. Hoe een aandoening tot stand gekomen is, wordt in ZorgNed buiten beschouwing gelaten, indien dit niet van belang is voor de hulpverlening.³⁴

Uit de interviews blijkt dat het niet de bedoeling is om gegevens over ras en etnische afkomst in ZorgNed te verwerken. Eén functioneel beheerder gaf wel aan dat van cliënten hun geboorteland geregistreerd wordt.³⁵ Daarnaast gaf de kwaliteitsmedewerker van Team Wmo aan dat in ZorgNed vermeld kan staan dat een cliënt de Nederlandse taal niet goed beheerst, omdat een cliënt bijvoorbeeld van Marokkaanse afkomst is. Dit soort informatie kan in ZorgNed staan, omdat dit een obstakel kan zijn in de verdere communicatie met de cliënt.³⁶

Volgens de kwaliteitsmedewerkers worden gegevens over politieke opvattingen niet in ZorgNed verwerkt.³⁷ Hierbij gaf de kwaliteitsmedewerker van Team Jeugd wel aan dat ze bij Team Jeugd soms te maken hebben met jongeren die radicaliseren. Deze kwaliteitsmedewerker herinnerde zich nog een jongen uit de gemeente Zundert waarbij het vermoeden was dat hij geradicaliseerd was. Dit vermoeden van radicaliseren werd toen in ZorgNed geregistreerd.³⁸ Beide functioneel beheerders van ZorgNed gaven aan

²⁸ Zie bijlage 1, 2, 3 en 4.

²⁹ Zie bijlage 3.

³⁰ Zie bijlage 1, 2, 3 en 4.

³¹ Zie bijlage 1, 2, 3 en 4.

³² Zie bijlage 1, 2, 3 en 4.

³³ Zie bijlage 3.

³⁴ Zie bijlage 3.

³⁵ Zie bijlage 2.

³⁶ Zie bijlage 3.

³⁷ Zie bijlage 3 en 4.

³⁸ Zie bijlage 4.

dat ze nog nooit concrete politieke opvattingen in ZorgNed gezien hebben, maar gaven ook aan dat het wel mogelijk is dat deze gegevens voor kunnen komen in ZorgNed. Volgens de functioneel beheerders van ZorgNed geldt dit ook voor genetische gegevens en gegevens over vakbondslidmaatschappen.³⁹

Met betrekking tot gegevens over religie gaf één functioneel beheerder aan dat het sporadisch voor zou kunnen komen dat in ZorgNed vermeld staat dat iemand bepaalde religieuze overtuigingen heeft. Deze functioneel beheerder heeft hieraan toegevoegd dat er steeds voorzichtiger met bijzondere persoonsgegevens wordt omgegaan, omdat daar trainingen over gegeven worden. In het verleden werd minder voorzichtig omgegaan met bijzondere persoonsgegevens en hierdoor kan het voorkomen dat in oude gespreksverslagen gegevens over bijvoorbeeld religie staan.⁴⁰

Als iemand seksueel grensoverschrijdend gedrag vertoont, in bijvoorbeeld het kader van seksueel misbruik, wordt dit in ZorgNed geregistreerd. In ZorgNed wordt de gaardheid van een persoon niet vastgelegd, maar het kan voorkomen dat een cliënt worstelt met zijn seksuele identiteit. Indien dit worstelen onderdeel uitmaakt van de hulpvraag, dan wordt dit in ZorgNed verwerkt. Daarnaast zijn er cliënten die in een “verkeerd” lichaam geboren zijn. Volgens de kwaliteitsmedewerker van Team Jeugd kan dit geregistreerd staan in ZorgNed.⁴¹ De kwaliteitsmedewerker van Team Wmo heeft aangegeven dat gegevens over seksueel gedrag of gerichtheid enkel in ZorgNed verwerkt worden, indien dit van belang is voor de hulpvraag. Indien een cliënt aangeeft dat hij zich door zijn gaardheid niet geaccepteerd voelt, zou dit in ZorgNed kunnen staan. Bovendien kun je in ZorgNed tegenkomen dat een mevrouw getrouwd is en dat haar partner een vrouw is. Hierdoor kan de gaardheid worden afgeleid.⁴²

Uit vijf interviews komt naar voren dat vingerafdrukken, iris- en netvliesscans, gezichtsscans en stemherkenningen niet in ZorgNed worden verwerkt.⁴³ In ZorgNed staan in het kader van schuldhulpverlening kopieën van identiteitskaarten. Op deze identiteitskaarten staat een pasfoto.⁴⁴

2.3.3 Strafrechtelijke gegevens

Uit alle vier de interviews blijkt dat er in ZorgNed strafrechtelijke gegevens staan.⁴⁵ Eén functioneel beheerder geeft aan dat in ZorgNed geregistreerd kan staan dat een cliënt in aanraking geweest is met justitie. Deze functioneel beheerder voegde daaraan toe dat je wellicht gegevens over strafbare feiten tegen kunt komen, indien je dieper zoekt in de gespreksverslagen.⁴⁶ De tweede functioneel beheerder gaf aan dat in gespreksnotities zou kunnen staan dat een jeugdige opgepakt is in verband met vernieling en dat daar een veroordeling is uitgekomen.⁴⁷ De kwaliteitsmedewerker van Team Wmo heeft te kennen gegeven dat strafrechtelijke gegevens enkel geregistreerd worden, indien het in relatie staat met de hulpvraag van de cliënt. Daarnaast heeft deze kwaliteitsmedewerker aangegeven dat in ZorgNed geregistreerd kan staan dat de partner van een cliënt geen ondersteuning kan bieden, omdat hij gedetineerd is.⁴⁸ Beide kwaliteitsmedewerkers bevestigen dat in ZorgNed geregistreerd kan staan dat een cliënt in aanraking is gekomen met justitie. De (juridisch) kwaliteitsmedewerker van Team Jeugd heeft aangegeven dat in ZorgNed verwerkt kan staan dat een jeugdige grensoverschrijdend gedrag vertoont met

³⁹ Zie bijlage 1 en 2.

⁴⁰ Zie bijlage 2.

⁴¹ Zie bijlage 4.

⁴² Zie bijlage 3.

⁴³ Zie bijlage 1, 2, 3, en 4.

⁴⁴ Zie bijlage 11.

⁴⁵ Zie bijlage 1, 2, 3 en 4.

⁴⁶ Zie bijlage 1.

⁴⁷ Zie bijlage 2.

⁴⁸ Zie bijlage 3.

betrekking tot agressief, seksueel of verbaal geweld. Indien een cliënt veroordeeld is of bijvoorbeeld zijn straf bij Bureau Halt niet heeft opgevolgd, kan dit in ZorgNed geregistreerd worden.⁴⁹

2.4 Persoonsgegevens in ZorgNed - observatie

In de lay-outs van de applicatie ZorgNed is te zien dat er in ZorgNed gedaan wordt aan dossiervorming. Daarnaast is in de lay-outs te zien dat in ZorgNed verschillende invulvelden zijn om (persoons)gegevens in te verwerken. Bovendien is in de lay-outs waar te nemen dat er diverse documenten in ZorgNed staan zoals brieven, gezinsplannen, verslagen en zorgplannen.⁵⁰ In deze documenten kunnen (persoons)gegevens voorkomen.

2.4.1 (Persoons)gegevens ZorgNed - observatie

Zoals in het waarnemingsschema te zien is, zijn in ZorgNed diverse (persoons)gegevens waargenomen. De volgende (persoons)gegevens zijn in ZorgNed waargenomen: NAW, geslacht, burgerlijke staat, geboortedatum, geboorteplaats, geboorteland, BSN, gezondheid, telefoonnummer, e-mail, inkomen en gegevens over kinderen.

In ZorgNed is waargenomen dat van elke cliënt de NAW, het geslacht, de burgerlijke staat, de geboortedatum, het geboorteland en het BSN geregistreerd wordt. Deze gegevens zijn van elke cliënt in ZorgNed altijd te vinden onder tabblad "cliënt" bij snelkoppeling "wijzig cliënt".⁵¹ Daarnaast kunnen deze gegevens ook aangetroffen worden in verschillende documenten in ZorgNed zoals verslagen, gezinsplannen en brieven. Daarnaast is in ZorgNed waargenomen dat telefoonnummers en e-mailadressen van cliënten soms ingevoerd zijn in de invulvelden onder tabblad "cliënt" bij snelkoppeling "wijzig cliënt". Bovendien zijn telefoonnummers en e-mailadressen van cliënten, zorgaanbieders en van personen uit het persoonlijk netwerk van de cliënt regelmatig aangetroffen in verschillende documenten in ZorgNed zoals verslagen, gezinsplannen en brieven. In deze documenten zijn ook regelmatig geboorteplaatsen, gezondheidsgegevens en inkomensgegevens aangetroffen. Tevens zijn onder tabblad "lichaamsmaten" bij snelkoppeling "wijzig cliënt" invulvelden aangetroffen om lichaamslengte en lichaamsgewicht van de cliënt in te vullen. In ZorgNed is waargenomen dat veel cliënten onder de achttien jaar zijn. Hierdoor komen in ZorgNed ook gegevens over kinderen voor.⁵²

2.4.2 Niet waargenomen (persoons)gegevens ZorgNed - observatie

Ook naar de volgende (persoons)gegevens is in ZorgNed gezocht, maar deze zijn niet waargenomen: vingerafdrukken, stemherkenningen, iris- en netvliesscans, gezichtsscans, politieke opvattingen, seksueel gedragingen en gerichteden, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, vakbondslidmaatschappen, genetische of erfelijke gegevens en strafrechtelijke gegevens.

In alle cliëntdossiers die in ZorgNed onderzocht zijn, speelden politieke opvattingen, seksuele gedragingen of gerichtheid, religieuze en levensbeschouwelijke overtuigingen, vakbondslidmaatschappen, genetische gegevens en strafrechtelijke gegevens geen rol bij de hulpvraag. Hierdoor zijn deze gegevens niet aangetroffen in ZorgNed.

2.5 Tussenconclusie

Uit de observatie van ZorgNed zijn sommige persoonsgegevens niet aangetroffen, terwijl dit wel had gekund. Een verklaring voor het niet aantreffen van deze persoonsgegevens, is dat in alle onderzochte zaken geen hulpvraag speelde in het kader van die

⁴⁹ Zie bijlage 4.

⁵⁰ Zie bijlage 5.

⁵¹ Zie bijlage 5 en 6.

⁵² Zie bijlage 5 en 6.

persoonsgegevens. Daarnaast is uit de interviews naar voren gekomen dat in ZorgNed niet alleen persoonsgegevens voorkomen over de cliënten, maar ook dat in ZorgNed persoonsgegevens voorkomen over de personen uit het persoonlijk netwerk van de cliënt en hulpverleners. Ten slotte kan opgemerkt worden dat alle geïnterviewden op één lijn zitten.

3. Conceptovereenkomst ZorgNed Automatisering

In dit hoofdstuk wordt in kaart gebracht welke afspraken in het kader van bescherming persoonsgegevens in de conceptovereenkomst van ZorgNed Automatisering staan om ZorgNed over te zetten naar SaaS. Door dit hoofdstuk wordt duidelijk in welke mate vanuit het initiatief van ZorgNed Automatisering wordt voldaan aan de AVG.

In de eerste paragraaf wordt kort geschetst wat de strekking van de conceptovereenkomst is en hoe deze overeenkomst is ingedeeld. In paragraaf 2 wordt uitgewerkt welke afspraken in het kader van bescherming persoonsgegevens in de conceptovereenkomst zijn opgenomen. Dit hoofdstuk wordt in paragraaf 3 afgesloten met een tussenconclusie.

3.1 Strekking / indeling conceptovereenkomst

Op 9 februari 2018 heeft de teamleider van Team Informatie een e-mail ontvangen van ZorgNed Automatisering.⁵³ Bij deze mail zijn twee bijlagen meegestuurd. In één van deze bijlage bevindt zich een conceptovereenkomst met het doel om ZorgNed over te zetten op een SaaS.⁵⁴

In de conceptovereenkomst wordt de gemeente Etten-Leur aangeduid als klant. Uit de conceptovereenkomst blijkt dat de teamleider van Team Informatie de rechtsgeldig vertegenwoordiger van de gemeente Etten-Leur is. In de conceptovereenkomst is bepaald dat de overeenkomst voor onbepaalde tijd duurt.⁵⁵

De conceptovereenkomst is ingedeeld met bepalingen over het voorwerp van de overeenkomst (art. 2), de duur (art. 3), de beëindiging (art. 3), de levering (art. 4) en de garantie (art. 5). Daarnaast zijn er nog afspraken opgenomen over aansprakelijkheid (art. 6), prijzen (art. 7), wijze van betaling (art. 7) en geschiloplossing (art. 8).⁵⁶

3.2 Afspraken bescherming persoonsgegevens

In de conceptovereenkomst is bepaald dat de Wet bescherming persoonsgegevens van toepassing is op het gebruik en beheer van de gegevens uit de database.⁵⁷ Daarnaast is in de conceptovereenkomst opgenomen dat de gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering door het ondertekenen van de overeenkomst verplicht zijn tot geheimhouding. Bovendien dienen beide partijen voorzorgsmaatregelen te nemen ter geheimhouding van de vertrouwelijke informatie over de andere partij.⁵⁸ In de overeenkomst is geregeld dat ZorgNed Automatisering ervoor zorgt dat elke werkdag een back-up gemaakt wordt. Deze back-ups zullen 30 dagen bewaard worden op een fysiek gescheiden locatie.⁵⁹

Verder is in de conceptovereenkomst bepaald dat ZorgNed Automatisering en de door haar ingeschakelde hulppersonen niet aansprakelijk zijn voor directe, indirecte, incidentele en gevolgschade. In de conceptovereenkomst is expliciet aangegeven dat ze niet aansprakelijk zijn voor schade door het verlies van informatie die voortvloeit uit het gebruik of de onmogelijkheid gebruik te maken van de SaaS. In de conceptovereenkomst is bepaald dat ZorgNed Automatisering de SaaS onmiddellijk staakt, indien de overeenkomst beëindigd wordt.⁶⁰

⁵³ Zie bijlage 8.

⁵⁴ Zie bijlage 9.

⁵⁵ Zie bijlage 9.

⁵⁶ Zie bijlage 9.

⁵⁷ Zie bijlage 9.

⁵⁸ Zie bijlage 9.

⁵⁹ Zie bijlage 9.

⁶⁰ Zie bijlage 9.

Uit de conceptovereenkomst blijkt dat de toegang tot de applicatie ZorgNed op verzoek van de gemeente Etten-Leur op twee verschillende manieren beveiligd kan worden. Op verzoek van de gemeente Etten-Leur kan de toegang tot ZorgNed beveiligd worden met gebruikersnaam en wachtwoord. Daarnaast kan deze beveiliging op verzoek aangevuld worden met twee-factor-authenticatie via SMS of mail.⁶¹

Bij de overwegingen in de conceptovereenkomst is bepaald dat de gemeente Etten-Leur het gebruiksrecht heeft van ZorgNed conform de gebruiks- en onderhoudsovereenkomst. In deze overeenkomst is aangegeven dat de gemeente Etten-Leur ook ten behoeve van de gemeente Zundert taken in het kader van de Wmo uitvoert.⁶² Deze gebruiks- en onderhoudsovereenkomst dateert uit 2006. In deze gebruiks- en onderhoudsovereenkomst zijn geen bepalingen opgenomen omtrent bescherming persoonsgegevens.⁶³

3.3 Tussenconclusie

Uit de door ZorgNed Automatisering opgestelde conceptovereenkomst om ZorgNed over te zetten op SaaS kan geconcludeerd worden dat ZorgNed Automatisering rekening heeft gehouden met bescherming persoonsgegevens. In de conceptovereenkomst is namelijk opgenomen dat de Wet bescherming persoonsgegevens van toepassing is op het gebruik en beheer van de gegevens uit de database. Daarnaast kan geconcludeerd worden dat ZorgNed Automatisering onvoldoende rekening heeft gehouden met de AVG. Bij het beëindigen van de overeenkomst is bijvoorbeeld geen rekening gehouden met wat er dient te gebeuren met de persoonsgegevens in ZorgNed.

⁶¹ Zie bijlage 9.

⁶² Zie bijlage 9.

⁶³ Zie bijlage 10.

4. Eisen afspraken AVG met ZorgNed Automatisering

In dit hoofdstuk wordt in kaart gebracht welke eisen de AVG en de daarmee samenhangende nationale privacyregels stellen aan het vastleggen van afspraken tussen de gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering die met betrekking tot ZorgNed over wil gaan op SaaS. In paragraaf 1 worden de meest relevante begrippen uit de AVG toegelicht. Daarna wordt in paragraaf 2 uitgewerkt hoe ZorgNed Automatisering en de gemeente Etten-Leur op grond van de AVG gekwalificeerd worden. In paragraaf 3 worden de rechtstreekse verplichtingen uit de AVG en ZorgNed Automatisering uiteengezet. Vervolgens wordt in paragraaf 4 uitgewerkt welke afspraken tussen de gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering gemaakt dienen te worden om in overeenstemming met de AVG te handelen. In paragraaf 5 zal ingehaakt worden op de aansprakelijkheid. In paragraaf 6 zal ingehaakt worden op de invloeden die de nationale privacyregels hebben op het vastleggen van afspraken bij het overzetten van ZorgNed naar SaaS. Dit hoofdstuk wordt in paragraaf 7 afgesloten met een tussenconclusie.

4.1 Relevante begrippen AVG

De begrippen persoonsgegevens, verwerking, bijzondere persoonsgegevens, verwerkingsverantwoordelijke, verwerker, verwerkersovereenkomst, toezichthouder en betrokkene worden in dit rapport veelvuldig gebruikt. Voor de verduidelijking van dit rapport worden deze begrippen hieronder nader toegelicht.

Persoonsgegevens

Persoonsgegevens zijn alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon; als identificeerbaar wordt beschouwd een natuurlijke persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd, met name aan de hand van een identicator zoals een naam, een identificatienummer, locatiegegevens, een online identicator of van een of meer elementen die kenmerkend zijn voor de fysieke, fysiologische, genetische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit van die natuurlijke persoon. Met betrokkene wordt dus de natuurlijke persoon bedoeld waarvan de persoonsgegevens worden verwerkt.⁶⁴ Anonieme gegevens worden niet als persoonsgegeven gekwalificeerd. Gegevens over overleden personen en gegevens die zodanig anoniem gemaakt zijn dat een betrokkene niet meer identificeerbaar is, worden door de AVG aangemerkt als anonieme gegevens.⁶⁵

Bijzondere persoonsgegevens zijn de persoonsgegevens over politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, ras of etnische afkomst, vakbondslidmaatschappen, genetica, biometrie, seksueel gedrag of gerichtheid en gezondheid.⁶⁶ Het BSN wordt onder de AVG niet gekwalificeerd als een bijzonder persoonsgegeven.⁶⁷ Hetzelfde geldt voor strafrechtelijke persoonsgegevens.⁶⁸

Biometrische gegevens zijn persoonsgegevens die het resultaat zijn van verwerkingen met betrekking tot de fysieke, fysiologische of gedragsgerelateerde kenmerken.⁶⁹ Onder biometrische gegevens vallen vingerafdrukken, irisscans en portretten, maar ook wanneer gegevens worden verwerkt met het oog op de unieke identificatie van een natuurlijk persoon. Hierbij valt te denken aan een pasfoto op een identiteitskaart.⁷⁰

In ZorgNed staat informatie over identificeerbare natuurlijke personen. In hoofdstuk 2 is te lezen dat in ZorgNed verschillende gegevens staan over cliënten met een hulpvraag, over

⁶⁴ Art. 4 lid 1 AVG.

⁶⁵ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 21.

⁶⁶ Art. 9 lid 1 AVG.

⁶⁷ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 293.

⁶⁸ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 58.

⁶⁹ Art. 4 lid 14 AVG.

⁷⁰ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 31.

personen uit het persoonlijk netwerk van de cliënt en zorgverleners. Van deze personen zijn namen geregistreerd. In ZorgNed staan dus persoonsgegevens.

Verwerking

Verwerking is een bewerking of een geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens of een geheel van persoonsgegevens, al dan niet uitgevoerd via geautomatiseerde procedés, zoals het verzamelen, vastleggen, ordenen, structureren, opslaan, bijwerken of wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op andere wijze ter beschikking stellen, alignerend of combineren, afschermen, wissen of vernietigen van gegevens.⁷¹ Elke vorm van digitaal persoonsgegevens verwerken, valt onder het begrip verwerking uit de AVG. Daarnaast is de AVG ook van toepassing op het verwerken van persoonsgegevens op papier, zodra de papieren verwerkingen op een gestructureerde manier bijgehouden worden.⁷² Uit hoofdstuk 2 blijkt dat de persoonsgegevens in ZorgNed worden verzameld, vastgelegd, opgeslagen, bewerkt, gewijzigd, geraadpleegd en gebruikt.

Verwerkingsverantwoordelijke

Een verwerkingsverantwoordelijke is de partij die het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt. De verwerkingsverantwoordelijke kan zowel een natuurlijk persoon, een rechtspersoon of een overheidsinstantie zijn. Daarnaast kan een verwerkingsverantwoordelijke zelfstandig of tezamen met andere partijen gekwalificeerd worden als een verwerkingsverantwoordelijke.⁷³

Verwerker

Een verwerker kan, net als de verwerkingsverantwoordelijke, een natuurlijk persoon, een rechtspersoon of een overheidsinstantie zijn. In tegenstelling tot een verwerkingsverantwoordelijke verwerkt een verwerker de persoonsgegevens niet voor eigen doeleinden, maar doet hij dit ten behoeve of in opdracht van de verwerkingsverantwoordelijke.⁷⁴

Om de verwerkingsverantwoordelijke precies aan te duiden dient te worden aangesloten bij de juridische rechtspersoon. Bij de gemeente wordt het college van B & W aangemerkt als de verwerkingsverantwoordelijke.⁷⁵ Het college van B & W voert namelijk het dagelijks bestuur van de gemeente.⁷⁶

Verwerkersovereenkomst

Een verwerkersovereenkomst is een overeenkomst tussen een verwerkingsverantwoordelijke en een verwerker. In deze overeenkomst is de uitvoering geregeld over hoe de verwerker de persoonsgegevens die verstrekt zijn door de verwerkingsverantwoordelijke, dient te verwerken. De dwingend voorgeschreven eisen aan een verwerkersovereenkomst staan in art. 28 lid 3 AVG.⁷⁷

Toezichthouder / toezichthoudende autoriteit

Een onafhankelijke overheidsinstantie van een lidstaat van de EU die verantwoordelijk is voor het toezicht op de toepassing van de AVG.⁷⁸ In Nederland is dat de Autoriteit persoonsgegevens (AP).⁷⁹

⁷¹ Art. 4 lid 2 AVG.

⁷² Versmissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 26.

⁷³ Art. 4 lid 7 AVG.

⁷⁴ Art. 4 lid 8 AVG.

⁷⁵ Gellaerts & Jobse 2016, p. 83.

⁷⁶ Art. 160 lid 1 sub a Gemeentewet.

⁷⁷ Kamerstukken II 2017/18, 34851, nr. 3, p. 54.

⁷⁸ Art. 51 lid 1 AVG.

⁷⁹ Art. 6 lid 2 UAVG.

Betrokkene

De betrokkene is de natuurlijk persoon waar de persoonsgegevens betrekking op hebben.⁸⁰

4.2 Kwalificatie gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering

Voor het vastleggen van afspraken in het kader van de bescherming van persoonsgegevens kunnen zich twee situaties voordoen. Ten eerste kan er sprake zijn van twee of meer verwerkingsverantwoordelijken die de doeleinden en middelen van de verwerking gezamenlijk bepalen. Zij worden dan gekwalificeerd als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken.⁸¹ De tweede situatie die kan bestaan, is dat er een verwerker is die namens een verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt.⁸²

4.2.1 Beoordeling verwerkingsverantwoordelijke / verwerker - algemeen

Om te achterhalen of een partij een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker is, dient gekeken te worden naar wie het doel en de middelen van de verwerkingen kiest. De partij die het doel en de middelen van de verwerking bepaalt, is de verwerkingsverantwoordelijke. De partij die ten behoeve van of in opdracht van de verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt, is de verwerker. De verwerker is dus de partij die in principe niet het doel en de middelen bepaalt. Indien de verwerker dit wel doet, dan is hij een verwerkingsverantwoordelijke of een gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke.⁸³

Een partij kan zijn status als verwerker verliezen, indien de verwerker met de persoonsgegevens van de verwerkingsverantwoordelijke zelf verwerkingen uitvoert.⁸⁴ Hierbij kan gedacht worden aan de situatie waarbij de verwerker mails stuurt naar de personen in de administratie of zelf persoonlijke profielen maakt.⁸⁵

Om te bepalen wie de verwerkingsverantwoordelijke voor een verwerking is, is het antwoord op de volgende vraag doorslaggevend:
“Waarom vindt deze verwerking plaats en wie heeft het initiatief daartoe genomen?”⁸⁶

Er kunnen grofweg drie categorieën worden onderscheiden om te beoordelen wie verwerkingsverantwoordelijke is. Tussen deze drie categorieën zit geen hiërarchie. Het gaat om de volgende drie categorieën:

1. Uitdrukkelijke juridische bevoegdheid;
2. Impliciete bevoegdheid;
3. Feitelijke invloed.⁸⁷

Bij ‘uitdrukkelijke juridische bevoegdheid’ doet zich de situatie voor waarbij een bepaalde bevoegdheid, plicht of taak die het verwerken van persoonsgegevens behelst, expliciet opgedragen is aan de verwerkingsverantwoordelijke. Hierbij kan gedacht worden aan de verwerking van persoonsgegevens door de Belastingdienst.

Bij ‘impliciete bevoegdheid’ doet zich de situatie voor waarbij op grond van gangbare juridische regels en maatstaven die gelden in het maatschappelijk verkeer de

⁸⁰ Art. 4 lid 1 AVG.

⁸¹ Art. 26 lid 1 AVG.

⁸² Artikel 28 lid 1 AVG.

⁸³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 125.

⁸⁴ Art. 28 lid 10 AVG.

⁸⁵ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 125.

⁸⁶ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p.32.

⁸⁷ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p.32.

verwerkingsverantwoordelijkheid toekomt aan een specifiek natuurlijk persoon of rechtspersoon. Voorbeelden die vallen onder impliciete bevoegdheid zijn werkgevers die persoonsgegevens verwerken van werknemers en verenigingen die persoonsgegevens verwerken van hun leden.⁸⁸

Met 'feitelijke invloed' wordt de situatie bedoeld waarbij de verwerkingsverantwoordelijkheid op basis van feitelijke invloed is vastgesteld. Het gaat om de feitelijke invloed die partijen uit kunnen oefenen op de verwerking van persoonsgegevens. Allereerst wordt er gekeken naar de juridische verhoudingen tussen partijen. Contractuele bepalingen in het kader van verantwoordelijkheidsverdeling vormen een belangrijke aanknopingspunt om te bepalen wie verwerkingsverantwoordelijke is, maar deze contractuele bepalingen zijn niet doorslaggevend. Uiteindelijk gaat het om wie feitelijk bepaalt wat er met de persoonsgegevens gebeurt en daadwerkelijk de beslissingen neemt.⁸⁹ Bij het bepalen van de rolverdeling is niet de formele, maar de feitelijke situatie doorslaggevend. Het afsluiten van een verwerkersovereenkomst maakt een externe partij niet automatisch een verwerker.⁹⁰

Wanneer een individuele werknemer besluit om ten behoeve van een rechtspersoon persoonsgegevens te verwerken, dan wordt die werknemer niet aangemerkt als verwerkingsverantwoordelijke. De verwerkingsverantwoordelijkheid ligt dan bij de rechtspersoon. Deze rechtspersoon heeft in dat geval de formeel-juridische bevoegdheid tot het nemen van beslissingen.⁹¹

Wanneer een persoon ten behoeve van een verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt, zonder onderworpen te zijn aan rechtstreeks gezag, dan is deze persoon een verwerker. Wanneer iemand ondergeschikt is aan de verwerkingsverantwoordelijke of op andere wijze sprake is van een hiërarchie, dan wordt deze situatie in Nederland aangeduid als 'intern beheer'.⁹²

De gemeente Etten-Leur neemt het initiatief om de persoonsgegevens in ZorgNed te verwerken. In ZorgNed worden persoonsgegevens verwerkt, omdat de gemeente Etten-Leur de taak heeft om haar inwoners te ondersteunen bij maatschappelijke hulp, jeugdhulp en schuldhulpverlening. De gemeente Etten-Leur is de partij die het doel van de verwerking bepaalt. Hierdoor wordt de gemeente Etten-Leur aangemerkt als verwerkingsverantwoordelijke.

4.2.2 Beoordeling verwerkingsverantwoordelijke / verwerker - dienstverlening

Om te bepalen of een dienstenleverancier een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker is, geldt een handige vuistregel. Deze luidt als volgt: worden de diensten primair verleend aan de betrokkene, dan is de dienstverlener een verwerkingsverantwoordelijke; worden ze primair verleend aan de inkopende partij, dan is de dienstverlener een verwerker. Advocaten, arbo-artsen, accountants, incassobureaus, reisbureaus, leasemaatschappijen en trainingsinstituten worden meestal gekwalificeerd als verwerkingsverantwoordelijke. IT-dienstverleners, call centers, direct marketingbureaus, salarisadministrateurs en bedrijven in de postbezorging, bewaking en beveiliging dienen meestal gekwalificeerd te worden als verwerker.⁹³ ZorgNed wordt door de gemeente Etten-Leur primair gebruikt om de cliënten uit de gemeente Etten-Leur en de gemeente Zundert te ondersteunen bij maatschappelijke hulp, jeugdhulp en schuldhulp. ZorgNed als SaaS wordt door ZorgNed Automatisering primair aangeboden aan de

⁸⁸ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p.32.

⁸⁹ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p.32.

⁹⁰ Versmissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 31.

⁹¹ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p.32.

⁹² Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p.33-34.

⁹³ Versmissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 30.

inkopende partij. De gemeente Etten-Leur is de inkopende partij. Hierdoor wordt ZorgNed Automatisering gekwalificeerd als verwerker.

Bij een SaaS-dienstverlening is een verwerkersovereenkomst vereist, indien er persoonsgegevens in worden opgeslagen. Een verwerkersovereenkomst is niet vereist, indien de dienstverlener niet bij de persoonsgegevens kan. Doordat in ZorgNed persoonsgegevens staan en ZorgNed Automatisering toegang heeft tot de persoonsgegevens in ZorgNed, dient tussen ZorgNed Automatisering en de gemeente Etten-Leur een verwerkersovereenkomst afgesloten te worden.

4.3 Verplichtingen ZorgNed Automatisering⁹⁴

Om de verplichtingen van ZorgNed Automatisering jegens de gemeente Etten-Leur in kaart te brengen zijn in onderstaand schema de verplichtingen van een verwerker uiteengezet. In onderstaand schema gaat het om de verplichtingen die op grond van de AVG rechtstreeks op een verwerker van toepassing zijn. De verplichtingen die aan de verwerker middels een verwerkersovereenkomst opgelegd moeten worden, zijn in onderstaand schema buiten beschouwing gelaten. De verplichtingen die middels een verwerkersovereenkomst op een verwerker rusten, zijn uiteengezet in het schema onder paragraaf 4 van dit hoofdstuk.

Nr.	AVG: rechtstreekse verplichtingen verwerker
1.	Op de verwerker rust de verplichting om de verwerkingsverantwoordelijke te waarschuwen, indien de verwerker van mening is dat de verwerkingsverantwoordelijke de verwerker dingen laat doen die in strijd zijn met de geldende privacyregels. ⁹⁵
2.	De verwerkers dienen afdoende garanties te bieden met betrekking tot het toepassen van passende technische en organisatorische maatregelen, zodat de verwerking aan de vereisten van deze verordening voldoet en de bescherming van de rechten van de betrokkene is gewaarborgd. ⁹⁶
3.	De verwerker dient aan de verwerkingsverantwoordelijke te garanderen dat zijn eigen systemen en processen in overeenstemming zijn met de AVG. Hierbij gaat in het bijzonder de aandacht uit naar de rechten van de betrokkenen. ⁹⁷
4.	Voor een verwerker is het niet toegestaan om sub-verwerkers in te schakelen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de verwerkingsverantwoordelijke. ⁹⁸
5.	Met een verwerker dient afgesproken te worden dat bij het inschakelen van een sub-verwerker dezelfde verplichtingen aan de sub-verwerker opgelegd dienen te worden als de verwerkingsverantwoordelijke heeft opgelegd aan de verwerker. ⁹⁹
6.	De verwerker blijft aansprakelijk voor het nakomen van de verplichtingen van de sub-verwerker, indien de sub-verwerker zijn verplichtingen inzake gegevensbescherming niet nakomt. ¹⁰⁰
7.	Een verwerker mag alleen conform de instructies van de verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens verwerken. ¹⁰¹
8.	De verwerker dient ervoor te zorgen dat de medewerkers van de verwerker alleen de persoonsgegevens mogen verwerken conform de instructies van de verwerkingsverantwoordelijke. Dit kan gedaan worden middels autorisaties. ¹⁰²

⁹⁴ Versmissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 52-53.

⁹⁵ Art. 28 AVG.

⁹⁶ Art. 28 lid 1 AVG.

⁹⁷ Art. 28 lid 1 AVG.

⁹⁸ Art. 28 lid 2 AVG.

⁹⁹ Art. 28 lid 4 AVG.

¹⁰⁰ Art. 28 lid 4 AVG.

¹⁰¹ Art. 29 AVG.

¹⁰² Art. 29 AVG.

9.	De verwerker moet zelf een verwerkingsregister bijhouden. ¹⁰³
10.	De verwerker dient het verwerkingsregister aan de toezichthouder ter beschikking stellen, indien de toezichthouder hierom vraagt. ¹⁰⁴
11.	De verwerker en de verwerkingsverantwoordelijke dienen met de toezichthoudende autoriteit samen te werken bij het vervullen van haar taken. ¹⁰⁵
12.	De verwerker dient maatregelen te treffen om ervoor te zorgen dat ieder natuurlijk persoon die onder het gezag handelt van de verwerker en toegang heeft tot persoonsgegevens, deze slechts verwerkt in opdracht van de verwerkingsverantwoordelijke. ¹⁰⁶
13.	Zonder onredelijke vertraging zal de verwerker de verwerkingsverantwoordelijke informeren over datalekken. ¹⁰⁷
14.	In sommige gevallen is een verwerker verplicht om een functionaris voor gegevensbescherming aan te stellen. Hierbij gelden dezelfde criteria als voor een verwerkingsverantwoordelijke. Een verwerker moet een FG in dienst nemen indien: ¹⁰⁸ - De verwerker een overheidsorgaan of overheidsinstantie is; - De verwerker regelmatige en stelselmatige grootschalige observaties uitvoert als kernbezigheid; - De verwerker als kernbezigheid heeft om grootschalig bijzondere of strafrechtelijke gegevens te verwerken.¹⁰⁹
15.	Een verwerker is verplicht om in het kader van doorgiften van persoonsgegevens aan derde landen of internationale organisaties te handelen in overeenstemming met de voorwaarden uit hoofdstuk 5 van de AVG. ¹¹⁰

4.4 Eisen verwerkersovereenkomst AVG

Wanneer een verwerking namens een verwerkingsverantwoordelijke wordt verricht, doet de verwerkingsverantwoordelijke uitsluitend een beroep op verwerkers die afdoende garanties met betrekking tot het toepassen van passende technische en organisatorische maatregelen bieden opdat de verwerking aan de vereisten van deze verordening voldoet en de bescherming van de rechten van de betrokkene is gewaarborgd.¹¹¹ Een verwerker kan zich aansluiten bij een goedgekeurd certificeringsmechanisme of een goedgekeurde gedragscode.¹¹² Een verwerker kan opereren onder een goedgekeurde gedragscode of een goedgekeurd certificaat om te onderbouwen dat hij voldoet aan de gevraagde garanties. Een goedgekeurde gedragscode of certificaat kan gebruikt worden als element om aan te tonen dat voldoende garanties worden geboden.¹¹³

Een verwerkingsverantwoordelijke en een verwerker zijn verplicht om de verwerking van persoonsgegevens te regelen in een overeenkomst of andere rechtshandeling. Het gebruikelijke instrument is een verwerkersovereenkomst. Een verwerkersovereenkomst moet in schriftelijke of elektronische vorm worden opgesteld.¹¹⁴ De AVG eist niet dat een verwerkersovereenkomst een apart document moet zijn. Een verwerkersovereenkomst mag geïntegreerd zijn in de hoofdovereenkomst of in de algemene voorwaarden.¹¹⁵ Niet alle verplichtingen die rusten op een verwerker dienen verplicht opgenomen te worden in

¹⁰³ Art. 30 lid 2 AVG.

¹⁰⁴ Art. 30 lid 4 AVG.

¹⁰⁵ Art. 31 AVG.

¹⁰⁶ Art. 32 lid 4 AVG.

¹⁰⁷ Art. 33 lid 2 AVG.

¹⁰⁸ Versmissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 40.

¹⁰⁹ Art. 37 lid 1 AVG.

¹¹⁰ Art. 44 AVG.

¹¹¹ Art. 28 lid 1 AVG.

¹¹² Art. 40 jo. art. 42 AVG.

¹¹³ Art. 28 lid 5 AVG; Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 126.

¹¹⁴ Art. 28 lid 9 AVG.

¹¹⁵ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 127.

een verwerkersovereenkomst. In de AVG staan een aantal dwingend voorgeschreven eisen die gesteld worden aan een verwerkersovereenkomst.¹¹⁶ In onderstaand schema zijn de dwingend voorgeschreven eisen opgesomd die in een verwerkersovereenkomst moeten staan.

Nr.	AVG: dwingend voorgeschreven eisen verwerkersovereenkomst
1.	Onderwerp, duur verwerking, aard en het doel van de verwerking, soort persoonsgegevens, categorieën betrokkenen en de rechten en verplichtingen verwerkingsverantwoordelijke omschreven. ¹¹⁷
2.	Een verwerker verwerkt de door de verwerkingsverantwoordelijke verstrekte persoonsgegevens uitsluitend op basis van de schriftelijke instructies van de verwerkingsverantwoordelijke, tenzij de verwerker op grond van een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling verplicht is tot verwerking. ¹¹⁸
3.	Indien een verwerker op grond van een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling verplicht is tot verwerking, is de verwerker gehouden om de verwerkingsverantwoordelijke in te lichten. Deze inlichting blijft achterwege, indien wetgeving deze inlichting verbiedt om gewichtige redenen van algemeen belang. ¹¹⁹
4.	De verwerker dient te waarborgen dat de personen die gemachtigd zijn om persoonsgegevens te verwerken zich ertoe verbonden hebben vertrouwelijkheid in acht te nemen. Het ligt voor de hand om dit te regelen middels een geheimhoudingsovereenkomst. ¹²⁰ De vertrouwelijkheid wordt ook gewaarborgd, indien de gemachtigde personen op grond van een wettelijke plicht aan vertrouwelijkheid zijn gebonden.
5.	De verwerker dient alle maatregelen te nemen overeenkomstig art. 32 AVG. Dit artikel stelt dat de verwerker passende technische en organisatorische maatregelen dient te nemen om een op het risico afgestemd beveiligingsniveau te waarborgen. ¹²¹
6.	Voor een verwerker is het niet toegestaan om sub-verwerkers in te schakelen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de verwerkingsverantwoordelijke. ¹²²
7.	Met een verwerker dient afgesproken te worden dat bij het inschakelen van een sub-verwerker dezelfde verplichtingen aan de sub-verwerker opgelegd dienen te worden als de verwerkingsverantwoordelijke heeft opgelegd aan de verwerker. ¹²³
8.	De verwerker blijft aansprakelijk voor het nakomen van de verplichtingen van de sub-verwerker, indien de sub-verwerker zijn verplichtingen inzake gegevensbescherming niet nakomt. ¹²⁴
9.	De verwerker dient de verwerkingsverantwoordelijke bijstand te verlenen bij het vervullen van de plicht om verzoeken van betrokkenen te beantwoorden in het kader van de vastgestelde rechten uit hoofdstuk III van de AVG. Indien een verzoek wordt ingediend door een betrokkene ter uitoefening van zijn rechten omtrent inzage (art. 15), rectificatie (art. 16), gegevenswissing (art. 17), beperking (art. 18) of dataportabiliteit (art. 20) zal de verwerkingsverantwoordelijke vaak hulp nodig hebben van de verwerker om hieraan te kunnen voldoen. In een verwerkersovereenkomst dient deze plicht tot bijstand opgenomen te worden. ¹²⁵
10.	Daarnaast is de verwerker verplicht om bijstand te verlenen aan de

¹¹⁶ Kamerstukken II 2017/18, 34851, nr. 3, p. 54.

¹¹⁷ Art. 28 AVG.

¹¹⁸ Art. 28 lid 3 sub a AVG.

¹¹⁹ Art. 28 lid 3 sub a AVG.

¹²⁰ Art. 28 lid 3 sub b AVG; Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 128.

¹²¹ Art. 28 lid 3 sub c jo. art. 32 AVG; Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 129.

¹²² Art. 28 lid 2 en lid 3 sub d AVG; Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 129.

¹²³ Art. 28 lid 3 sub d en lid 4 AVG; Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 129.

¹²⁴ Art. 28 lid 3 sub d en lid 4 AVG.

¹²⁵ Art. 28 lid 3 sub e AVG; Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 129.

	verwerkingsverantwoordelijke bij het nakomen van verplichtingen uit hoofde van de artikelen 32 tot 36 de beveiligingsplicht. De verwerker dient de verwerkingsverantwoordelijke bijstand te verlenen bij het nakomen van de beveiligingsplicht (art. 32), het melden van een datalek (art. 33 en 34), het uitoefen van een PIA (art. 35) en een voorafgaande raadpleging bij een verwerking met een hoog risico (art. 36). ¹²⁶
11.	In de verwerkersovereenkomst dient voor de verwerker de plicht opgenomen te worden dat de verwerker na afloop van de verwerkingsdiensten alle persoonsgegevens wist of terugbezorgt aan de verwerkingsverantwoordelijk. Daarnaast rust bij de verwerker de plicht om bestaande kopieën te verwijderen. De verwerkingsverantwoordelijke heeft de keuze om te kiezen uit wissen of terugbezorgen. ¹²⁷
12.	De verplichting van de verwerker om de persoonsgegevens te wissen of terug te bezorgen geldt niet, indien de opslag van persoonsgegevens Unierechtelijk of lidstaatrechtelijk is verplicht. ¹²⁸
13.	Met een verwerker dient afgesproken te worden dat de verwerker aan de verwerkingsverantwoordelijke alle informatie ter beschikking stelt die nodig is om de nakoming van zijn verplichtingen aan te tonen. Verwerkers dienen aan te kunnen tonen dat ze voldoen aan de eisen die gesteld zijn in de verwerkersovereenkomst en aan de AVG in zijn algemeen. ¹²⁹
14.	In een verwerkersovereenkomst dient bepaald te worden dat de verwerker verplicht moet meewerken aan audits. Audits hebben als doel om te verifiëren of de verwerker de verwerkersovereenkomst nakomt. Onder het meewerken aan “audits” vallen ook inspecties. ¹³⁰

Het is aan te bevelen om op voorhand vast te leggen wie de audit mag uitvoeren. Daarnaast is het raadzaam om afspraken te maken over de kosten van de audits. Hierbij kan gedacht worden aan de afspraak dat de kosten van de audits voor de verwerker zijn, indien de verwerker (niet-triviale) schendingen uit de verwerkersovereenkomst pleegt.¹³¹

4.5 Aansprakelijkheid

Een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker die een verplichting uit de AVG niet nakomt, pleegt jegens de betrokkene een onrechtmatige daad.¹³² De verwerkingsverantwoordelijke blijft jegens de betrokkene hoofdelijk aansprakelijk. De verwerkingsverantwoordelijke is aansprakelijk voor alle schade die door hemzelf veroorzaakt is, maar is ook voor alle schade aansprakelijk die door de verwerker is veroorzaakt. De verwerker is aansprakelijk voor alle schade die voortvloeit uit een specifiek tot hem gerichte verplichting. Hierbij valt te denken aan schade die veroorzaakt is door het inschakelen van een sub-verwerker zonder toestemming, het niet op orde hebben van de beveiliging en handelen buiten de instructies.¹³³ Op grond van de AVG blijft de verwerker richting de verwerkingsverantwoordelijke volledig aansprakelijk voor het niet nakomen van de verplichtingen van de sub-verwerker inzake gegevensbescherming.¹³⁴ De uitsluiting van aansprakelijk in de conceptovereenkomst van ZorgNed Automatisering is daarom in strijd met de AVG.

¹²⁶ Art. 28 lid 3 sub f AVG; Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 129.

¹²⁷ Art. 28 lid 3 sub g AVG; Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 130.

¹²⁸ Art. 28 lid 3 sub g AVG.

¹²⁹ Art. 28 lid 3 sub h AVG; Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 130.

¹³⁰ Art. 28 lid 3 sub h AVG; Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 130.

¹³¹ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 130.

¹³² Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 278.

¹³³ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 279.

¹³⁴ Art. 28 lid 4 AVG.

Voor verwerkingsverantwoordelijken en verwerkers geldt een omgekeerde bewijslast. Dit houdt in dat de verwerkingsverantwoordelijke of verwerker aansprakelijk is, tenzij de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker aan kan tonen dat hij op geen enkele wijze verantwoordelijk is voor het schadeveroorzakende feit.¹³⁵ Daarnaast kunnen alle verwerkingsverantwoordelijken en verwerkers die aansprakelijk zijn, worden aangesproken voor de hele schade.¹³⁶

Contractueel kan hier jegens de betrokkene niet van worden afgeweken, maar de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker kunnen onderling wel een verhaalsregeling overeenkomen.¹³⁷ In de AVG is een verhaalsmogelijkheid voor de aansprakelijk gehouden partij opgenomen om bij de andere partij het door hun veroorzaakte deel van de schade gecompenseerd te krijgen.¹³⁸ Met ZorgNed Automatisering kan dus een verhaalsregeling worden afgesproken, maar het is niet mogelijk om de aansprakelijkheid volledig uit te sluiten.

4.6 Samenhangende nationale privacyregels

In ZorgNed is een koppeling met de BRP en daarom komen in ZorgNed BRP-gegevens voor. In ZorgNed worden persoonsgegevens verwerkt in het kader van de gemeentelijke plicht om jeugdhulp, maatschappelijke hulp en schuldhulpverlening te bieden aan haar inwoners. De jeugdhulpplicht vloeit voort uit de Jeugdwet.¹³⁹ De plicht tot het verlenen van maatschappelijke hulp vloeit voort uit de Wmo 2015.¹⁴⁰ De plicht tot schuldhulpverlening vloeit voort uit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.¹⁴¹ De Wet BRP, de Jeugdwet, de Wmo 2015 en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening bevatten bepalingen omtrent bescherming persoonsgegevens. De UAVG stelt geen aanvullende eisen ten aanzien van het maken van afspraken met een verwerker.

4.6.1 Wet BRP

In de Wet BRP is bepaald dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels gesteld zijn die de verwerker in acht moet nemen als hij in opdracht van het college van B & W technische of administratieve werkzaamheden verricht. Deze regels hebben betrekking op het deugdelijk uitvoeren van de werkzaamheden, de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de beveiliging van de gegevens.¹⁴² Het college van B & W heeft de verantwoordelijkheid om er zorg voor te dragen dat de verwerker zich houdt aan deze regels.¹⁴³

In het Besluit BRP zijn bepalingen opgenomen die een verwerker in acht moet nemen als hij in opdracht van het college werkzaamheden ter uitvoering van de Wet BRP verricht.¹⁴⁴ Op grond van het Besluit BRP is de gemeente Etten-Leur verplicht om een schriftelijke overeenkomst af te sluiten met ZorgNed Automatisering, omdat in ZorgNed persoonsgegevens uit de BRP voorkomen.¹⁴⁵ In deze overeenkomst dient bepaald te worden dat de ZorgNed Automatisering gehouden is om in overeenstemming te handelen met de gestelde eisen uit de artikelen 8 en 9 van het Besluit BRP.¹⁴⁶

¹³⁵ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 279.

¹³⁶ Versmissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 28.

¹³⁷ Engelfriet, Meij & Kager 2017, p. 131.

¹³⁸ Art. 82 lid 5 AVG.

¹³⁹ Art. 2.1 Jeugdwet.

¹⁴⁰ Art. 2.1.1 Wmo 2015.

¹⁴¹ Art. 3 lid 1 Wgs.

¹⁴² Art. 1.10 Wet BRP.

¹⁴³ Art. 1.11 Wet BRP; Stb. 2013, 493.

¹⁴⁴ Stb. 2013, 493.

¹⁴⁵ Art. 7 lid 1 Besluit BRP.

¹⁴⁶ Art. 7 lid 2 Besluit BRP.

De eerste eis waar ZorgNed Automatisering op grond van het Besluit BRP aan moet voldoen, is dat ZorgNed Automatisering de persoonsgegevens uit de BRP uitsluitend mag gebruiken in overeenstemming met de vastgestelde werkzaamheden.¹⁴⁷ De tweede eis is dat ze op zodanige wijze in overeenstemming met de bij de wet gegeven voorschriften dient te handelen alsof het college van B & W de werkzaamheden zelf had verricht.¹⁴⁸ De derde eis is dat ZorgNed Automatisering verplicht is om het college van B & W van de gemeente Etten-Leur de mogelijkheid te bieden om toezicht uit te oefenen op het naleven van de overeenkomst.¹⁴⁹ De vierde eis is dat de ZorgNed Automatisering de werkzaamheden dient op te schorten en de persoonsgegevens uit de BRP ter beschikking stelt aan dat college van B & W van de gemeente Etten-Leur, indien het college van B & W dit vordert.¹⁵⁰ De vijfde eis is dat de werkzaamheden slechts uitbesteed mogen worden aan een sub-verwerker, indien dit door het college van B & W van de gemeente Etten-Leur in de overeenkomst uitdrukkelijk is toegestaan.¹⁵¹ Ten slotte is ZorgNed Automatisering gehouden om passende technische en organisatorische maatregelen te treffen om een deugdelijke uitvoering van zijn werkzaamheden, de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de beveiliging van de gegevensbestanden te verzekeren.¹⁵² De beveiligingsmaatregelen die ten minste genomen moeten worden, staan opgesomd in artikel 9 van het Besluit BRP en artikel 6 van de Regeling BRP.

4.6.2 Jeugdwet, Wmo 2015 & Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

In hoofdstuk 7 van de Jeugdwet staan bepalingen omtrent privacy en gegevensverwerking. In de Jeugdwet is bepaald dat vanuit jeugdhulp de jeugdhulpverlener verplicht is om de dossiers vijftien jaar te bewaren. Deze termijn begint te lopen vanaf het tijdstip van ontvangst of wanneer het dossier door de jeugdhulpverlener is vervaardigd.¹⁵³ De jeugdhulpverlener dient het dossier binnen drie maanden te vernietigen, indien de betrokkene daarom verzoekt.¹⁵⁴ In de Jeugdwet en het Besluit Jeugdwet is niks geregeld over verwerkerschap.

In de Wmo 2015 is bepaald dat het college van B & W de persoonsgegevens die in het kader van maatschappelijke ondersteuning verkregen zijn, vijftien jaar dient te bewaren. Deze termijn begint te lopen vanaf het tijdstip van ontvangst of wanneer de persoonsgegevens vervaardigd zijn.¹⁵⁵ In de Wmo 2015 staan geen bepalingen omtrent verwerkerschap. Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is niks bepaald omtrent bewaartermijnen en verwerkerschap. De Wmo 2015, de Jeugdwet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening stellen hierdoor geen verplichtingen omtrent het maken van afspraken met ZorgNed Automatisering.

4.7 Tussenconclusie

De conclusie is dat op grond van de AVG de gemeente Etten-Leur gekwalificeerd wordt als een verwerkingsverantwoordelijk en ZorgNed Automatisering wordt gekwalificeerd als een verwerker. Doordat in ZorgNed persoonsgegevens geregistreerd worden en ZorgNed Automatisering een verwerker is, dient tussen de gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering een verwerkersovereenkomst gesloten te worden. Op grond van de AVG kan geconcludeerd worden dat de AVG aan het vastleggen van afspraken tussen de gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering een aantal dwingend voorgeschreven eisen stelt om met betrekking tot ZorgNed over te gaan op een SaaS. De verplichtingen van een verwerker die op grond van de AVG rechtstreeks gelden, zoals uiteengezet in

¹⁴⁷ Art. 7 lid 2 jo. 8 sub a Besluit BRP.

¹⁴⁸ Art. 7 lid 2 jo. 8 sub b Besluit BRP.

¹⁴⁹ Art. 7 lid 2 jo. 8 sub c Besluit BRP.

¹⁵⁰ Art. 7 lid 2 jo. 8 sub d Besluit BRP.

¹⁵¹ Art. 8 Besluit BRP.

¹⁵² Art. 9 Besluit BRP.

¹⁵³ Art. 7.3.8 lid 3 Jeugdwet.

¹⁵⁴ Art. 7.3.9 lid 1 Jeugdwet.

¹⁵⁵ Art. 5.3.4 lid 1 Wmo 2015.

hoofdstuk 4 paragraaf 3, kunnen in de verwerkersovereenkomst met ZorgNed Automatisering opgenomen worden met als doel om extra de nadruk erop te leggen. De gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering kunnen op grond van de AVG in het kader van aansprakelijkheid onderling een verhaalsregeling afspraken.

Ook op grond van de nationale privacyregels is de gemeente Etten-Leur gehouden om afspraken omtrent bescherming persoonsgegevens met ZorgNed Automatisering te maken. Op grond van het Besluit BRP is de gemeente Etten-Leur gehouden om een schriftelijke overeenkomst met ZorgNed Automatisering af te sluiten, omdat ZorgNed Automatisering een koppeling met de BRP in ZorgNed heeft ingebouwd. In de verwerkersovereenkomst met ZorgNed Automatisering dient bepaald te worden dat ZorgNed Automatisering gehouden is om in overeenstemming te handelen met de gestelde eisen uit artikel 8 en 9 van het Besluit BRP. Op grond van de Jeugdwet en de Wmo 2015 dienen de dossiers en de persoonsgegevens in het kader van jeugdhulpverlening en maatschappelijke hulpverlening vijftien jaar bewaard te worden. Deze wetten stellen niet de eis om de bewaartermijnen in een verwerkersovereenkomst op te nemen, indien een verwerker wordt ingeschakeld. Ondanks dat het opnemen van deze bewaartermijnen niet verplicht is, kan het opnemen van deze bewaartermijnen in de verwerkersovereenkomst met ZorgNed Automatisering bijdragen aan het nakomen van de eigen verplichtingen die de gemeente Etten-Leur heeft op grond van de nationale privacyregels.

5. GIBIT en model verwerkersovereenkomst IBD

In dit hoofdstuk wordt in kaart gebracht in welke mate de GIBIT en het model verwerkersovereenkomst van de IBD (hierna: model IBD) door de gemeente Etten-Leur ten opzichte van ZorgNed Automatisering gebruikt kunnen worden om te voldoen aan de AVG met betrekking tot het omzetten van ZorgNed naar SaaS.

Door dit hoofdstuk wordt duidelijk in welke mate de GIBIT en het model verwerkersovereenkomst van de IBD kunnen bijdragen aan het al dan niet aanpassen van de door ZorgNed Automatisering opgestelde conceptovereenkomst, zodat gehandeld wordt overeenkomstig de AVG.

In de eerste paragraaf wordt geschetst wat voor soort overeenkomst de GIBIT is, wanneer deze van toepassing is en hoe deze overeenkomst is ingedeeld. In paragraaf 2 wordt uiteengezet in welke mate de bepalingen omtrent bescherming persoonsgegevens uit de GIBIT voldoen aan de AVG om met betrekking tot ZorgNed over te gaan op SaaS. In paragraaf 3 wordt geschetst wat voor soort overeenkomst het model IBD is en hoe deze overeenkomst ingedeeld is. In paragraaf 4 wordt uiteengezet in welke mate het model IBD voldoet aan de AVG. Dit hoofdstuk wordt in paragraaf 6 afgesloten met een tussenconclusie.

5.1 Algemene beschrijving GIBIT

De GIBIT is een overeenkomst die deel uitmaakt van een overeenkomstenstructuur. De GIBIT maakt als inkoopvoorwaarden onderdeel uit van de hoofdovereenkomst. Daarnaast kunnen diverse andere documenten deel uitmaken van de overeenkomstenstructuur. Hierbij valt te denken aan een SLA, een Escrow-overeenkomst, een implementatieplan en een (aanvullende) verwerkersovereenkomst.¹⁵⁶

Verkoopvoorwaarden van leveranciers zijn vaak eenzijdig opgesteld. Risico's worden vaak bij de opdrachtgever gelegd.¹⁵⁷ De VNG stelt dat de GIBIT niet eenzijdig opgesteld is en op grond van goed opdrachtgeverschap afgestemd is met leveranciers.¹⁵⁸ Bij het opstellen van de GIBIT is bewust niet alleen het belang van de opdrachtgever in ogenschouw genomen, maar is het redelijke midden gepoogd te zoeken. Hierbij is aan het gemeentelijk belang geen afbreuk gedaan.¹⁵⁹

5.1.1 Toepasselijkheid GIBIT

Op grond van art. 2.1 GIBIT is de GIBIT van toepassing en maakt het deel uit van alle aanvragen, aanbiedingen, opdrachtbevestigingen, offertes, bestellingen, overeenkomsten en alle andere rechtshandelingen tussen leverancier en opdrachtgever die betrekking hebben op de in overeenkomst gespecificeerde en daarmee samenhangende ICT Prestatie.

De bepalingen in de hoofdovereenkomst prevaleren op de bepalingen in de GIBIT.¹⁶⁰ De GIBIT functioneert als vangnet, indien in de hoofdovereenkomst bepaalde aspecten niet zijn opgenomen. Het is belangrijk om de GIBIT van toepassing te verklaren vanaf de offerteaanvraag.¹⁶¹ Indien de leverancier met eigen algemene voorwaarden komt, worden deze algemene voorwaarden op grond van art. 2.3 GIBIT van de hand gewezen.

¹⁵⁶ 'Gebruik van GIBIT in het inkoopproces', *VNG Realisatie*, vngrealisatie.nl (zoek op *GIBIT inkoopproces*).

¹⁵⁷ Voorbeeld Collegevoorstel gebruik GIBIT 2017, p.1-2.

¹⁵⁸ Publicatie GIBIT inclusief toelichting 2017, p.6.

¹⁵⁹ Publicatie GIBIT inclusief toelichting 2017, p.20.

¹⁶⁰ Gemeentelijke inkoopvoorwaarden bij IT 2017, p. 5.

¹⁶¹ Publicatie GIBIT inclusief toelichting 2017, p.21.

5.1.2 Indeling GIBIT

Conform art. 2.2 GIBIT bestaat de GIBIT uit drie hoofdstukken. Hoofdstuk 1 is altijd van toepassing. Hoofdstuk 2 inzake beveiliging, archiefbeheer en privacy is slechts van toepassing, indien met de ICT prestatie gegevens van opdrachtgever verwerkt worden. Hoofdstuk 3 inzake hosting is slechts van toepassing, indien een leverancier hosting aan de opdrachtgever verleent. Met hosting wordt conform art. 1.13 GIBIT bedoeld dat de leverancier de ICT prestatie door middel van technieken voor communicatie op afstand ter beschikking stelt aan de opdrachtgever. SaaS valt ook onder hosting.¹⁶²

5.2 Toetsing GIBIT aan AVG

Artikel 13, artikel 15 artikel 18, artikel 20, artikel 21 uit hoofdstuk 1 van de GIBIT zijn bepalingen die geheel of gedeeltelijk betrekking hebben op bescherming persoonsgegevens. Van hoofdstuk 2 zijn dit artikel 22, artikel 24, artikel 25, artikel 26, artikel 27 en artikel 28. Uit hoofdstuk 3 zijn dit artikel 29, artikel 30 en 32. De andere artikelen uit de GIBIT gaan over zaken als de totstandkoming van de overeenkomst, de uitvoering, de implementatie van de ICT prestatie, ICT-kwaliteitsnormen, onderhoud, garanties, productmanagement, verzekering, overmacht en intellectueel eigendom. Deze bepalingen zijn in het kader van dit onderzoek buiten beschouwing gelaten, omdat ze geen of verwaarloosbaar weinig betrekking hebben op de vereisten uit de AVG of bescherming persoonsgegevens.

5.2.1 Aansprakelijkheid

In art. 13 GIBIT is in algemene bewoordingen bepaald dat de partij die toerekenbaar tekortschiet in de nakoming van zijn verplichtingen aansprakelijk is tegenover de andere partij voor de geleden schade. Daarnaast is in dit artikel de hoogte van het schadebedrag vastgesteld. In dit artikel is een limitatieve lijst van schadeposten opgenomen die in aanmerking komen voor een schadevergoeding. In dit artikel is bepaald dat schade aan gegevensbestanden in aanmerking komen voor een schadevergoeding.

Op grond van de AVG is een verwerkingsverantwoordelijke aansprakelijk voor alle schade die veroorzaakt wordt door een verwerking die inbreuk maakt op de AVG. De verwerker is slechts aansprakelijk voor de schade die veroorzaakt wordt door een specifiek tot hem gerichte verplichting en handelen buiten de instructies van de verwerkingsverantwoordelijke.¹⁶³ De aansprakelijkheidsbepaling uit de GIBIT kan meer in lijn met de AVG gebracht worden door te bepalen dat de leverancier slechts aansprakelijk is voor de schade die veroorzaakt is door een tot hem specifiek gerichte verplichting.

5.2.2 Geheimhouding

Opdrachtgever en leverancier dienen op grond van de art. 15.5 GIBIT tot minimaal twee jaar na afloop van de overeenkomst vertrouwelijke informatie geheim te houden. Alle persoonsgegevens worden conform art. 25.7 GIBIT als vertrouwelijk gekwalificeerd. De opdrachtgever en de leverancier dienen op grond van art. 15.2 GIBIT aan het personeel en de ingeschakelde hulppersonen de verplichting op te leggen om de geheimhoudingsverplichting na te komen.

Deze bepaling uit de GIBIT correspondeert met één van de dwingend voorgeschreven eisen uit de AVG aan een verwerkersovereenkomst. De AVG eist dat met een verwerker afgesproken dient te worden dat de verwerker waarborgt dat de gemachtigde personen zich ertoe hebben verbonden vertrouwelijkheid in acht te nemen of door een wettelijke verplichting zijn gebonden aan vertrouwelijkheid.¹⁶⁴ Met de GIBIT wordt aan deze eis voldaan.

¹⁶² Gemeentelijke inkoopvoorwaarden bij IT. Artikelsgewijze toelichting 2017, p. 32.

¹⁶³ Art. 82 lid 2 AVG.

¹⁶⁴ Art. 28 lid 3 sub b AVG.

5.2.3 Controlerecht en audit

Op grond van art. 21 GIBIT is de opdrachtgever gerechtigd om een deskundige derde in te schakelen om te controleren of de leverancier de wezenlijke verplichtingen uit de hoofdovereenkomst, de GIBIT en de daarmee samenhangende overeenkomsten naleeft. Deze controle zal alleen plaatsvinden, indien de opdrachtgever gerede twijfel heeft over de nakoming van de verplichtingen door de leverancier of als de opdrachtgever een gerechtvaardigd belang bij de controle heeft. Onder een gerechtvaardigd belang valt onder meer een wettelijke plicht en de instructie van een toezichthouder. Bij een dergelijke controle is de leverancier gehouden om alle redelijkerwijs te verwachten medewerking te verlenen. Bij deze medewerking dient de leverancier ten minst inzage te verlenen in alle relevante gegevens en achtergrondinformatie die van belang kan zijn in het kader van de controle. De leverancier is tevens gehouden om aan de deskundige derde toegang te verlenen tot de locatie waar de diensten worden verleend. De controlekosten zijn voor de opdrachtgever, tenzij de derde één of meer tekortkomingen van niet ondergeschikte aard constateert bij de leverancier die ten nadele zijn van de opdrachtgever. Conform 25.8 GIBIT is het recht om te controleren tevens van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens

Indien bij de opdrachtgever een audit wordt uitgevoerd, dient de leverancier op grond van art. 21.6 GIBIT alle noodzakelijke medewerking te verlenen aan de uitvoering van de audit. De kosten voor deze medewerking worden gedragen door de opdrachtgever.

Dit controlerecht uit art. 21 GIBIT correspondeert gedeeltelijk met één van de dwingend voorgeschreven eisen uit de AVG die gesteld worden aan een verwerkersovereenkomst. In de AVG is bepaald dat de verwerker de verwerkingsverantwoordelijke of een door de verwerkingsverantwoordelijke gemachtigde controleur de gelegenheid moet geven om audits, waaronder inspecties, uit te voeren. Dit is in de GIBIT gewaarborgd. Daarnaast is in de AVG bepaald dat de verwerker alle informatie aan de verwerkingsverantwoordelijke beschikbaar stelt die nodig is om de nakoming van de verplichtingen uit art. 28 AVG aan te tonen.¹⁶⁵ Deze informatieplicht is in de GIBIT niet opgenomen.

5.2.4 Beëindiging

In art. 20.14 GIBIT is bepaald dat de leverancier bij het beëindigen van de overeenkomst de ter hand gestelde documenten, boeken, bescheiden en andere zaken dient te verwijderen of te retourneren. Gegevens- en informatiedragers vallen hier ook onder.

In art. 22.3 GIBIT is bepaald dat de leverancier bij beëindiging van de overeenkomst op het eerste verzoek van de opdrachtgever datgene doet wat redelijkerwijs noodzakelijk is om ervoor te zorgen dat een nieuwe leverancier of opdrachtgever zonder belemmeringen een soortgelijke ICT prestatie kan verrichten. Bij deze overstap naar een andere leverancier heeft de opdrachtgever conform art. 22.4 GIBIT meerdere keuzemogelijkheden. De opdrachtgever kan ervoor kiezen om de leverancier aan te zetten om de opgeslagen gegevens uit de ICT prestatie aan te leveren. Dit aanleveren dient te gebeuren conform de norm voor dataportabiliteit die deel uitmaakt van de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen. Daarnaast kan de opdrachtgever er ook voor kiezen om de leverancier te verplichten tot het vernietigen van de gegevens. Van dit vernietigen dient de leverancier een bewijs van vernietiging te overhandigen. In art. 22.6 en 22.7 GIBIT is geregeld dat de opdrachtgever bij beëindiging van de overeenkomst de gebruiksrechten behoudt, zodat de opgeslagen gegevens geraadpleegd kunnen blijven worden. Deze gebruiksrechten dienen voort te duren tot ten minste een zodanige duur dat de opdrachtgever kan voldoen aan de wettelijke administratieplichten.

¹⁶⁵ Art. 28 lid 3 sub h AVG.

De bepalingen uit de GIBIT omtrent beëindiging komen gedeeltelijk overeen met één van de dwingend voorgeschreven eisen aan een verwerkersovereenkomst. In de AVG is bepaald dat de verwerker bij beëindiging van de verwerkersdiensten alle persoonsgegevens wist of terugbezorgt aan de verwerkingsverantwoordelijke. Hierbij dienen de bestaande kopieën verwijderd te worden. De verwerkingsverantwoordelijke heeft op grond van de AVG de keuze tussen wissen en terugbezorgen. Daarnaast dient in een verwerkersovereenkomst bepaald te worden dat de verwerker niet gehouden is om te wissen of terug te bezorgen, indien de leverancier Unierechtelijk of lidstaatrechtelijk verplicht is tot opslag van de persoonsgegevens.¹⁶⁶ In de GIBIT is niet expliciet opgenomen dat de leverancier gehouden is om bestaande kopieën te verwijderen, indien de opdrachtgever kiest voor terugbezorgen. Daarnaast is in de GIBIT niet bepaald dat de leverancier gehouden is tot opslag van persoonsgegevens, indien een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling hem dit verplicht.

5.2.5 Verwerkersrelatie en sub-verwerker

Op grond van art. 24.1 GIBIT wordt de leverancier expliciet aangemerkt als verwerker in de zin van de AVG. De GIBIT wordt tezamen met de hoofdovereenkomst expliciet aangemerkt als een verwerkersovereenkomst in de zin van de AVG. Met het ondertekenen van de GIBIT verklaart de leverancier zich bereid om een separate verwerkersovereenkomst af te sluiten met aanvullende of afwijkende afspraken omtrent de verwerking van persoonsgegevens. Deze afzonderlijke verwerkersovereenkomst prevaleert op hetgeen bepaald is in de hoofdovereenkomst en de GIBIT.

In art. 24.4 GIBIT is bepaald dat de opdrachtgever instemt om de verwerking van persoonsgegevens door de leverancier uit te besteden aan een sub-verwerker. Deze instemming geldt alleen, indien aan een aantal voorwaarden is voldaan. De eerste voorwaarde is dat de sub-verwerker afdoende garanties biedt tot het nemen van passende technische en organisatorische maatregelen. De tweede voorwaarde is dat de leverancier de volledige aansprakelijkheid aanvaardt voor het handelen van de ingeschakelde sub-verwerker. De derde voorwaarde is dat de leverancier voorafgaand aan de uitbesteding met de sub-verwerker een schriftelijke overeenkomst sluit. Aan deze derde voorwaarde omtrent de schriftelijke overeenkomst worden twee extra voorwaarden gesteld. De eerste extra voorwaarde is dat in de overeenkomst met de sub-verwerker dezelfde verplichtingen met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens rusten, als de verplichtingen die op grond van de hoofdovereenkomst en de GIBIT rusten op de leverancier. De tweede voorwaarde is dat in de overeenkomst afgesproken is dat de sub-verwerker zich eveneens richt naar de instructies van de opdrachtgever.

Op grond van de AVG is dwingend voorgeschreven dat in een verwerkersovereenkomst opgenomen moet zijn dat een verwerker geen andere verwerker in dienst mag nemen zonder voorafgaande algemene of specifieke schriftelijke toestemming van de verwerkingsverantwoordelijke. Bij een algemene schriftelijke toestemming dient bepaald te worden dat de verwerker gehouden is om de verwerkingsverantwoordelijke te informeren over een beoogde verandering inzake de toevoeging of vervanging van een sub-verwerker. Daarnaast heeft de verwerkingsverantwoordelijke in het geval van algemene schriftelijke toestemming de mogelijkheid om bezwaar te maken tegen een verandering.¹⁶⁷ De GIBIT voldoet gedeeltelijk aan deze dwingend voorgeschreven eis. De informatieplicht van de verwerker en het recht om bezwaar te maken van de verwerkingsverantwoordelijke zijn niet in de GIBIT opgenomen.

De AVG eist dat het inschakelen van een sub-verwerker enkel toegestaan is, indien met de sub-verwerker een overeenkomst wordt afgesloten. In deze overeenkomst dienen

¹⁶⁶ Art. 28 lid 3 sub g AVG.

¹⁶⁷ Art. 28 lid 2 AVG.

dezelfde verplichtingen inzake gegevensbescherming opgenomen te worden als de verplichtingen die in de verwerkersovereenkomst zijn opgenomen. Doordat deze eisen in art. 24 lid 4 GIBIT expliciet zijn opgenomen, wordt voldaan aan de AVG. In de GIBIT is bepaald dat de verwerker alle aansprakelijkheid aanvaardt voor het handelen van de sub-verwerker. Dit komt overeen met de AVG.¹⁶⁸

5.2.6 Verwerking persoonsgegevens, beveiligingsmaatregelen en medewerkingsplicht

In art. 25.2 GIBIT is opgenomen dat de leverancier niet gerechtigd is om de ter beschikking gestelde persoonsgegevens op een andere wijze te gebruiken dan voor de uitvoering van de overeenkomst nodig is. Hierbij geldt de uitzondering, indien dit gedaan wordt op grond van een wettelijke verplichting. In art. 25.5 GIBIT is opgenomen dat de leverancier gehouden is om de persoonsgegevens op behoorlijke en zorgvuldige wijze te verwerken. Daarnaast is in dit artikel expliciet opgenomen dat de gegevensverwerking in overeenstemming met de toepasselijke wet- en regelgeving dient te gebeuren. Bovendien is in art. 25.5 GIBIT expliciet opgenomen dat de gegevensverwerking in overeenstemming dient te zijn met de instructies van de opdrachtgever en de eventueel toepasselijke gedragscode. Deze bepalingen komen gedeeltelijk overeen met één van de dwingend voorgeschreven eisen aan een verwerkersovereenkomst. Om volledig in overeenstemming met de AVG te zijn dient in de GIBIT aangegeven te worden dat de verwerker de persoonsgegevens slechts verwerkt op basis van schriftelijke instructies van de verwerkingsverantwoordelijke. Daarnaast dient bepaald te worden dat buiten de instructies verwerkt mag worden, indien een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling dit verplicht. In een dergelijke situatie is de verwerker verplicht om de verwerkingsverantwoordelijke te informeren over deze Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke plicht, tenzij wetgeving deze kennisgeving verbiedt om gewichtige redenen van algemeen belang.¹⁶⁹ Deze informatieplicht is niet opgenomen in de GIBIT.

Op grond van art. 25 GIBIT is de leverancier gehouden om passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen te treffen om de persoonsgegevens te beveiligen tegen onrechtmatige verwerking en verlies. Deze maatregelen dienen een passend beveiligingsniveau te garanderen gelet op de risico's die de verwerking en de aard van de te beschermen gegevens meebrengen. De te nemen maatregelen dienen rekening te houden met de stand van de techniek en de kosten die daaraan verbonden zijn. De maatregelen dienen mede gericht te zijn op het voorkomen van onnodige verzameling en verdere verwerking van de persoonsgegevens. De te nemen beveiligingsmaatregelen dienen schriftelijk vastgelegd te worden met daarbij ten minste een algemene beschrijving. Op grond van art. 26 GIBIT dient de leverancier er voor in te staan dat met de ICT prestatie wordt voldaan aan de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten. De bepalingen uit de GIBIT omtrent beveiligingsmaatregelen komen overeen met één van de dwingend voorgeschreven eisen aan een verwerkersovereenkomst.¹⁷⁰

Volgens art. 25.6 GIBIT mag de leverancier de persoonsgegevens alleen verwerken binnen de EER. Het land dient door een besluit van de Europese Commissie aangemerkt te zijn als veilig. Deze bepaling is in lijn met de AVG.¹⁷¹

Op grond van art. 25.9 GIBIT is de leverancier gehouden om op verzoek alle noodzakelijke medewerking aan de opdrachtgever te verlenen, zodat de opdrachtgever gehoor kan geven aan de uitoefening van een recht van betrokkene. Hieronder valt onder meer het recht op inzage, het recht op verwijdering en correctie. Deze

¹⁶⁸ Art. 28 lid 4 AVG.

¹⁶⁹ Art. 28 lid 3 sub a AVG.

¹⁷⁰ Art. 28 lid 3 sub c jo. art. 32 AVG.

¹⁷¹ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p.84-85.

medewerkingsplicht komt overeen met één van de dwingend voorgeschreven eisen aan een verwerkersovereenkomst.¹⁷²

Op grond van de AVG dient een verwerker ook medewerking te verlenen bij het doen nakomen van de verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke omtrent beveiliging, het uitvoeren van een PIA en een voorafgaande raadpleging.¹⁷³ Deze medewerkingsplichten zijn in de GIBIT niet opgenomen.

5.2.7 Meldplicht beveiligingsincidenten

In art. 27 lid 1 GIBIT is voor de leverancier de plicht opgenomen om beveiligingsincidenten te melden aan de opdrachtgever. Deze meldingsplicht is op grond van de AVG van rechtswege verplicht gesteld aan een verwerker.¹⁷⁴ Alle inbreuken op de beveiliging en andere incidenten die op grond van de wet gemeld moeten worden aan een toezichthouder of betrokkene, moeten conform de GIBIT onverwijld na de ontdekking ervan gemeld worden. De leverancier dient zich te onthouden van het doen van meldingen aan de toezichthouder. In de GIBIT is bepaald dat dit wordt overgelaten aan de opdrachtgever. Dit is in lijn met de AVG, omdat in de AVG bepaald is dat het de taak van de verwerkingsverantwoordelijke is om dit te melden bij de toezichthouder.¹⁷⁵ Dat in de GIBIT bepaald is dat de leverancier zich dient te onthouden van het doen van een melding aan de toezichthouder, is niet in strijd met de AVG.

In art. 27 GIBIT is bepaald dat de leverancier in het kader van deze meldplicht alle noodzakelijke medewerking dient te verlenen aan het verschaffen van aanvullende informatie aan een toezichthouder of betrokkene. De werkzaamheden die in het kader van de meldplicht door leverancier verricht worden, worden kosteloos verricht, tenzij de leverancier kan aantonen dat het beveiligingsincident niet aan hem toe te rekenen is. Van alle inbreuken en de maatregelen die zijn genomen, wordt door de leverancier een gedetailleerd logboek bijgehouden. Op verzoek van de opdrachtgever dient de leverancier de opdrachtgever inzage te verschaffen in dit logboek. Deze medewerkingsplicht van de leverancier komt overeen met één van de dwingend voorgeschreven eisen aan een verwerkersovereenkomst. In de AVG is namelijk bepaald dat de verwerker gehouden is om de verwerkingsverantwoordelijke bijstand te verlenen bij het doen nakomen van de verplichtingen omtrent het melden van een beveiligingsincident.¹⁷⁶

Op grond van art. 27.8 GIBIT gelden de verplichtingen ten aanzien van meldplicht beveiligingsincidenten niet, indien de inbreuken en incidenten geen enkele risico vormen ten opzichte van de gegevens van opdrachtgever of waarvoor de opdrachtgever verantwoordelijk voor is. Deze bepaling is in lijn met de AVG.¹⁷⁷

5.2.8 Archivering

In art. 28 GIBIT is bepaald dat de leverancier zorg draagt voor het aantoonbaar beheren en beschermen van de beheerde gegevens door beveiligingsmaatregelen en conserveringsmaatregelen te nemen. Daarnaast draagt de leverancier zorg voor de controles ten aanzien van archivering. De bewaartermijnen uit de Gemeentelijke ICT-Kwaliteitsnormen en de hoofdovereenkomst dienen aantoonbaar door de leverancier te worden nageleefd. Voor de leverancier is het niet toegestaan om zonder toestemming van de opdrachtgever de gegevens te verwijderen. In art. 28 GIBIT is opgenomen dat de leverancier archiefbescheiden moet kunnen migreren naar het archiefsysteem van de opdrachtgever. Bij opschorting, opzegging of ontbinding van de overeenkomst dient de

¹⁷² Art. 28 lid 3 sub e AVG.

¹⁷³ Art. 28 lid 3 sub f AVG.

¹⁷⁴ Art. 32 lid 2 AVG.

¹⁷⁵ Art. 33 lid 1 AVG.

¹⁷⁶ Art. 28 lid 3 sub f jo art. 33 AVG.

¹⁷⁷ Art. 33 lid 1 AVG.

leverancier zich te handelen alsof hij een kennisgeving heeft ontvangen als bedoeld in art. 11 lid 1 Archiefwet 1995. In dit artikel is bepaald dat een ieder die archiefbescheiden onder zich heeft, verplicht is om deze archiefbescheiden binnen vier weken, nadat een daartoe strekkende kennisgeving van ontvangen is, af te staan aan het betreffende overheidsorgaan. De gegevens mogen niet “gegijzeld” worden door de leverancier.¹⁷⁸

Deze bepalingen in de GIBIT dragen bij aan het nakomen van de nationale privacyregels omtrent bewaartermijnen. In hoofdstuk 2 paragraaf 7 is aangegeven dat de persoonsgegevens in het kader van maatschappelijke hulpverlening en jeugdhulp vijftien jaar bewaard moeten worden.

5.2.9 Hosting

De artikelen 29 tot 32 uit hoofdstuk 3 van de GIBIT zijn slechts van toepassing, indien de ICT prestatie hosting betreft. SaaS valt onder hosting.¹⁷⁹ In art. 29 GIBIT is bepaald dat de leverancier gehouden is om alle noodzakelijke gegevens ter beschikking te stellen aan de opdrachtgever om gebruik te kunnen maken van de ICT prestatie. Hierbij valt te denken aan de inloggegevens. In art. 30 GIBIT is bepaald dat de opdrachtgever volledig verantwoordelijk is voor het gebruikmaken van de hosting en met behulp van de hosting de gegevens opslaan, opvragen, verspreiden en anderszins gebruiken. Ook deze bepaling levert geen strijdigheid op met de AVG. Daarnaast is in art. 30 GIBIT opgenomen dat de leverancier de opdrachtgever zo spoedig mogelijk dient te informeren, indien er vermoedens of aanwijzingen zijn dat de verwerkte gegevens middels hosting onrechtmatig zijn jegens derden. Deze bepaling is in lijn met de AVG.¹⁸⁰ Op grond van art. 30.3 GIBIT zal de leverancier de gegevens niet zonder voorafgaand overleg met de opdrachtgever verwijderen, tenzij de gegevens zodanig evident onrechtmatig zijn of in het kader van spoedeisendheid niet kan worden gewacht. Deze bepaling is in lijn met de AVG, omdat de verwerkingsverantwoordelijke bepaalt wat er met de persoonsgegevens gebeurt.¹⁸¹ In art. 32 GIBIT is opgenomen dat de leverancier bereid is om aanvullende afspraken te maken om de risico's te verkleinen die zich bij incidenten en calamiteiten voor kunnen doen. Hierbij valt te denken aan een faillissement. Deze bepaling om de continuïteit te waarborgen is niet in strijd met de AVG.

5.3 Model verwerkersovereenkomst IBD - algemene beschrijving

Het model IBD is gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) en is tot stand gekomen aan de hand van voorbeelden van onder meer de gemeente Amsterdam en een aantal leveranciers. Het model IBD biedt gemeenten een handvat en een uitgangspunt om hun eigen specifieke verwerkersovereenkomst vorm te kunnen geven.¹⁸²

Het model IBD bevat algemene bepalingen. De IBD geeft aan dat het model in het kader van de BRP gebruikt kan worden, maar dan aangepast dient te worden met de juiste verwijzingen naar de bepalingen uit de BRP. In deze situatie moet ook duidelijk gemaakt worden dat het Besluit BRP en de Regeling BRP altijd gelden. Het Besluit BRP en de Regeling BRP zijn op enkele onderdelen specifiekere dan het model IBD. Verwerkingen die vanwege de aard van de persoonsgegevens met hogere waarborgen omkleed dienen te worden, zijn niet meegenomen in het model.¹⁸³

¹⁷⁸ Art. 11 lid 1 Archiefwet 1995.

¹⁷⁹ Gemeentelijke inkoopvoorwaarden bij IT. Artikelsgewijze toelichting 2017, p. 32.

¹⁸⁰ Art. 28 lid 3 AVG.

¹⁸¹ Art. 29 AVG.

¹⁸² Model voor een verwerkersovereenkomst 2017, p. 7.

¹⁸³ Model voor een verwerkersovereenkomst 2017, p. 12.

Het college van B & W wordt door het model IBD aangesteld als de verwerkingsverantwoordelijke.¹⁸⁴ Het model IBD bevat veel verplichtingen voor de verwerker.¹⁸⁵ Daarnaast zijn in het model IBD de rechten en verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke omschreven.¹⁸⁶ Het model IBD bevat bepalingen met betrekking tot verwerking persoonsgegevens, medewerking, geheimhouding, datalekken, beveiligingsmaatregelen, sub-verwerkers, beëindiging overeenkomst en aansprakelijkheid.¹⁸⁷

Het model IBD bevat een vijftal bijlagen. In bijlage 1 wordt de beveiliging beschreven.¹⁸⁸ In bijlage 2 worden de werkzaamheden van de verwerker en de eventueel ingeschakelde sub-verwerker omschreven. Daarnaast wordt in bijlage 2 de mogelijk geboden om de soorten persoonsgegevens en de categorieën van betrokkenen te vermelden.¹⁸⁹ Bijlage 3 bevat een lijst van inlichtingen die de verwerker aan de verwerkingsverantwoordelijk dient te verschaffen, zodat de verwerkingsverantwoordelijke een datalek kan beoordelen.¹⁹⁰ Bijlage 4 bevat een lijst van beveiligingsmaatregelen die afkomstig zijn uit de BIG. Deze bijlage is ingevuld met een suggestie van gekozen beveiligingsmaatregelen uit de BIG. Bijlage 4 kan aangepast of aangevuld worden.¹⁹¹ Bijlage 5 bevat een register van de door de verwerker ingeschakelde sub-verwerkers.¹⁹²

5.4 Toetsing model verwerkersovereenkomst IBD aan AVG

Op grond van de AVG is dwingend voorgeschreven dat in een verwerkersovereenkomst het onderwerp en de duur van de verwerking, de aard en het doel van de verwerking, het soort persoonsgegevens en de categorieën van betrokkenen omschreven dienen te worden. Daarnaast dienen de rechten en verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke omschreven te worden.¹⁹³ Art. 2 model IBD voorziet in de mogelijkheid om de duur en het doel van de verwerking te omschrijven. Door art. 3 model IBD wordt het onderwerp van de verwerking duidelijk. Bijlage 2 van het model IBD biedt de mogelijkheid om de categorieën personen en de soorten persoonsgegevens te omschrijven. De rechten en verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke zijn in het model IBD opgenomen.¹⁹⁴ In het model IBD is geen ruimte gecreëerd om de aard van de verwerking te omschrijven.

De AVG eist dat in een verwerkersovereenkomst bepaald wordt dat de verwerker de persoonsgegevens uitsluitend mag verwerken op basis van de schriftelijke instructies van de verwerkingsverantwoordelijke, tenzij de verwerker op grond van een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling verplicht is tot verwerking. Aan deze bepaling dient toegevoegd te worden dat de verwerker gehouden is om voorafgaand aan de verwerking de verwerkingsverantwoordelijke in kennis te stellen van dat wettelijk voorschrift. Deze kennisgeving dient de verwerker achterwege te laten, indien wetgeving deze kennisgeving om gewichtige redenen van algemeen belang verbiedt.¹⁹⁵ Het model IBD voldoet gedeeltelijk aan deze eis middels art. 4.1 in samenhang met art. 4.3 model IBD. In het model IBD is niet bepaald dat deze kennisgeving achterwege gelaten moet worden, indien wetgeving deze kennisgeving verbiedt om gewichtige redenen van algemeen belang.

¹⁸⁴ Model voor een verwerkersovereenkomst 2017, p. 14.

¹⁸⁵ Zie bijlage 12.

¹⁸⁶ Zie bijlage 13.

¹⁸⁷ Model voor een verwerkersovereenkomst 2017, p. 14-19.

¹⁸⁸ Model voor een verwerkersovereenkomst 2017, p. 20.

¹⁸⁹ Model voor een verwerkersovereenkomst 2017, p. 21.

¹⁹⁰ Model voor een verwerkersovereenkomst 2017, p. 23.

¹⁹¹ Model voor een verwerkersovereenkomst 2017, p. 24-38.

¹⁹² Model voor een verwerkersovereenkomst 2017, p. 39.

¹⁹³ Art. 28 lid 3 AVG.

¹⁹⁴ Zie bijlage 13.

¹⁹⁵ Art. 28 lid 3 sub a AVG.

Daarnaast is op grond van de AVG dwingend voorgeschreven dat in een verwerkersovereenkomst bepaald moet zijn dat de verwerker waarborgt dat de tot het verwerken van de persoonsgegevens gemachtigde personen zich ertoe hebben verbonden vertrouwelijkheid in acht te nemen of door een passende wettelijke verplichting van vertrouwelijkheid zijn gebonden.¹⁹⁶ Aan deze dwingend voorgeschreven eis wordt gedeeltelijk voldaan middels art. 5.1 model IBD. In art. 5.1 model IBD is bepaald dat de verwerker en de personen in dienst van de verwerker verplicht zijn tot geheimhouding. Om deze geheimhouding te waarborgen dienen de medewerkers van de verwerker een geheimhoudingsverklaring te tekenen. Het model IBD mist een bepaling dat de tot verwerking gemachtigde personen ook door middel van een passende wettelijke verplichting aan vertrouwelijkheid gebonden kunnen zijn.

Bovendien is op grond van de AVG dwingend voorgeschreven dat in een verwerkersovereenkomst bepaald moet zijn dat de verwerker alle maatregelen dient te nemen overeenkomstig artikel 32 van de AVG.¹⁹⁷ In dit artikel is bepaald dat een verwerker passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen dient te nemen.¹⁹⁸ Door art. 7.1 model IBD wordt volledig voldaan aan deze dwingend voorgeschreven eis, omdat in dat artikel bepaald is dat de verwerker alle passende technische en organisatorische maatregelen moet nemen om de persoonsgegevens te beveiligen en beveiligd te houden tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking. Daarnaast biedt bijlage 4 van het model IBD de mogelijkheid om de te nemen beveiligingsmaatregelen concreter in te vullen.

Verder is in de AVG dwingend voorgeschreven dat in een verwerkersovereenkomst bepaald moet zijn dat de verwerker bij het inschakelen van een sub-verwerker moet voldoen aan de voorwaarden die gesteld zijn in de leden 2 en 4 van artikel 28.¹⁹⁹ Op grond van lid 2 van dat artikel mag een verwerker geen sub-verwerker in dienst nemen zonder voorafgaande algemene of specifiek schriftelijke toestemming van de verwerkingsverantwoordelijke.²⁰⁰ Aan deze eis is in het model IBD volledig voldaan, omdat in art. 8.1 model IBD bepaald is dat uitbesteding aan derden alleen toegestaan is na voorafgaande schriftelijke toestemming van de verwerkingsverantwoordelijke. Op grond van art. 28 lid 4 AVG dient aan de sub-verwerker dezelfde verplichtingen opgelegd te worden als tussen de verwerker en de verwerkingsverantwoordelijke zijn overeengekomen.²⁰¹ Door art. 8.3 model IBD wordt voldaan aan deze eis. Indien de sub-verwerker zijn verplichtingen inzake gegevensbescherming niet nakomt, dan blijft de verwerker aansprakelijk voor het nakomen van de verplichtingen van de sub-verwerker.²⁰² In het model IBD is dit niet opgenomen.

De AVG eist dwingend voorgeschreven dat in een verwerkersovereenkomst bepaald moet zijn dat de verwerker bijstand dient te verlenen bij het vervullen van de taak van de verwerkingsverantwoordelijke om verzoeken rondom de rechten van betrokkenen te beantwoorden.²⁰³ Middels art. 4.5 model IBD is aan deze eis voldaan, omdat dit expliciet als zodanig is bepaald.

De AVG eist dat in een verwerkersovereenkomst opgenomen dient te worden dat de verwerker aan de verwerkingsverantwoordelijke bijstand dient te verlenen bij het nakomen

¹⁹⁶ Art. 28 lid 3 sub b AVG.

¹⁹⁷ Art. 28 lid 3 sub c AVG.

¹⁹⁸ Art. 32 AVG.

¹⁹⁹ Art. 28 lid 3 sub d AVG.

²⁰⁰ Art. 28 lid 2 AVG.

²⁰¹ Art. 28 lid 4 AVG.

²⁰² Art. 28 lid 4 AVG.

²⁰³ Art. 28 lid 3 sub e AVG.

van de verplichtingen uit de artikelen 32 tot en met 36 van de AVG.²⁰⁴ Art. 32 AVG heeft betrekking op beveiligingsmaatregelen. Art. 33 en 34 AVG hebben betrekking op de meldplicht datalekken. Art. 35 AVG heeft betrekking op het uitvoeren van een gegevensbeschermingseffectbeoordeling of PIA. Art. 36 AVG heeft betrekking op het voorafgaand raadplegen van de toezichthoudende autoriteit, indien de verwerking een hoog risico oplevert. In art. 6 model IBD is voldoende gewaarborgd dat de verwerker medewerking verleent aan de verwerkingsverantwoordelijke in het kader van een beveiligingsincident. In art. 4.6 model IBD is gewaarborgd dat de verwerker op verzoek gehouden is om mee te werken aan een PIA. In het model IBD is niet gewaarborgd dat de verwerker gehouden is om de verwerkingsverantwoordelijke te ondersteunen in het kader van beveiliging en voorafgaande raadpleging.

Verder eist de AVG dat in een verwerkersovereenkomst opgenomen dient te worden dat de verwerker na afloop van de verwerkingsdiensten, naar keuze van de verwerkingsverantwoordelijke, alle persoonsgegevens wist of terugbezorgt. Daarnaast dienen bestaande kopieën verwijderd te worden. Voor de verwerker is het niet toegestaan om de persoonsgegevens te wissen of terug te bezorgen, indien de verwerker op grond van een wettelijke plicht gehouden is tot opslag van de persoonsgegevens.²⁰⁵ In art. 9.2 model IBD is de verplichting tot wissen of terugbezorgen opgenomen. Bij dit artikel is niet expliciet bepaald dat de verwerker gehouden is om de bestaande kopieën te verwijderen, indien de verwerkingsverantwoordelijke kiest voor terugbezorgen. Daarnaast is in het model IBD is nergens vastgelegd dat het wissen of terugbezorgen van de persoonsgegevens verboden is, indien de verwerker op grond van een wettelijke plicht gehouden is tot opslag van de persoonsgegevens.

In art. 7.2 tot 7.8 model IBD is gewaarborgd dat de verwerker gehouden is om alle informatie aan de verwerkingsverantwoordelijke ter beschikking te stellen die de verwerkingsverantwoordelijke nodig heeft om de nakoming van de verplichtingen uit de AVG aan te kunnen tonen. Daarnaast is in die bepalingen opgenomen dat de verwerker aan de verwerkingsverantwoordelijke of de door de verwerkingsverantwoordelijke gemachtigde controleur de gelegenheid moet geven om te controleren. Ook is in het model IBD verwezenlijkt dat de verwerker aan de controle dient mee te werken. Middels art. 7.2 tot 7.8 model IBD wordt voldaan aan de laatste dwingend voorgeschreven eis die kleeft aan een verwerkersovereenkomst.

5.5 Tussenconclusie

De GIBIT en het model IBD kunnen door de gemeente Etten-Leur gebruikt worden om ten opzichte van ZorgNed Automatisering te voldoen aan de AVG. Doordat in ZorgNed gegevens van de gemeente Etten-Leur verwerkt worden en ZorgNed Automatisering hosting aan de gemeente Etten-Leur verleent, kan ook hoofdstuk 2 en 3 van de GIBIT gebruikt worden. De GIBIT voldoet aan een aantal dwingend voorgeschreven eisen die gesteld worden aan een verwerkersovereenkomst. De GIBIT biedt de mogelijkheid om een separate verwerkersovereenkomst af te sluiten met daarin aanvullende of afwijkende afspraken omtrent de verwerking van persoonsgegevens. Het model IBD kan gehanteerd worden om gebruik te maken van de optie in de GIBIT om een separate verwerkersovereenkomst af te sluiten. Het model IBD voldoet aan bijna alle dwingend voorgeschreven eisen die op grond van de AVG gesteld worden aan een verwerkersovereenkomst. Het model IBD is beter afgestemd op de AVG dan de GIBIT. Om het model IBD volledig in overeenstemming te krijgen met de AVG dienen slechts enkele bepalingen aangevuld te worden.

²⁰⁴ Art. 28 lid 3 sub f AVG.

²⁰⁵ Art. 28 lid 3 sub g AVG.

6. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de conclusies en aanbevelingen uiteengezet. In dit hoofdstuk is antwoord gegeven op de centrale vraag van dit onderzoek:

Welke aanbevelingen kunnen aan Team Informatie van de gemeente Etten-Leur gegeven worden over het al dan niet aanpassen of aanvullen van de afspraken in het kader van bescherming persoonsgegevens uit de door ZorgNed Automatisering opgestelde conceptovereenkomst om ZorgNed over te zetten op Software as a Service (SaaS), zodat overeenkomstig de AVG gehandeld wordt?

In paragraaf 1 van dit hoofdstuk worden de conclusies uiteengezet en in paragraaf 2 worden de aanbevelingen gegeven.

6.1 Conclusies

Op grond van de AVG wordt de gemeente Etten-Leur gekwalificeerd als een verwerkingsverantwoordelijke. Doordat in ZorgNed persoonsgegevens geregistreerd worden en ZorgNed Automatisering een verwerker is, dient tussen de gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering een verwerkersovereenkomst gesloten te worden. Een verwerkersovereenkomst moet schriftelijk of in elektronische vorm worden opgesteld. Op grond van de AVG is het niet verplicht dat een verwerkersovereenkomst een apart document moet zijn. Een verwerkersovereenkomst mag geïntegreerd zijn in bijvoorbeeld de hoofdovereenkomst of algemene voorwaarden.

In de GIBIT en het model IBD zijn de dwingend voorgeschreven eisen die gesteld worden aan een verwerkersovereenkomst terug te vinden, maar het model IBD is beter afgestemd op de AVG dan de GIBIT. Het model IBD kan volledig in lijn met de AVG gebracht worden door slechts enkele bepalingen aan te vullen of aan te passen.

De afspraken in het kader van bescherming persoonsgegevens uit de door ZorgNed Automatisering opgestelde conceptovereenkomst om ZorgNed over te zetten op een SaaS dienen aangepast en aangevuld te worden om in overeenstemming te handelen met de AVG. Uit de conceptovereenkomst blijkt dat ZorgNed Automatisering rekening gehouden heeft met bescherming persoonsgegevens, omdat ZorgNed Automatisering in de conceptovereenkomst de Wet bescherming persoonsgegevens van toepassing heeft verklaard.

In de conceptovereenkomst van ZorgNed Automatisering zijn bepalingen opgenomen over geheimhouding en aansprakelijkheid. Deze bepalingen zijn niet in lijn met de AVG. De bepaling omtrent geheimhouding uit de door ZorgNed Automatisering opgestelde conceptovereenkomst is niet gespecificeerd op de tot het verwerken van persoonsgegevens gemachtigde personen. Daarnaast is het uitsluiten van aansprakelijkheid van schade door verlies aan informatie in de conceptovereenkomst van ZorgNed Automatisering in strijd met de AVG. Doordat ZorgNed Automatisering op grond van de AVG een verwerker is, is ZorgNed Automatisering aansprakelijk voor alle schade die voortvloeit uit een specifiek tot hem gerichte verplichting. Een verwerker is namelijk aansprakelijk voor schade die veroorzaakt is door het inschakelen van een sub-verwerker, handelen buiten de instructies en het niet op orde hebben van de beveiliging. ZorgNed Automatisering en de gemeente Etten-Leur kunnen wel onderling een verhaalsregeling afspreken met daarin opgenomen dat de aansprakelijk gehouden partij de andere partij compenseert voor hun deel van de schade.

De AVG stelt aan het vastleggen van afspraken tussen de gemeente Etten-Leur en ZorgNed Automatisering een aantal dwingend voorgeschreven eisen om met betrekking

tot ZorgNed over te gaan op een SaaS. Deze eisen zijn in de conceptovereenkomst van ZorgNed Automatisering niet terug te vinden.

6.2 Aanbevelingen

Het advies is om met ZorgNed Automatisering een verwerkersovereenkomst af te sluiten en niet akkoord te gaan met de privacybepalingen in de conceptovereenkomst van ZorgNed Automatisering. Het is aan te bevelen om het model IBD te gebruiken als verwerkersovereenkomst. Hierbij is het raadzaam om het model IBD op enkele punten aan te passen, zodat het volledig in lijn is met de AVG.

In de door ZorgNed Automatisering opgestelde conceptovereenkomst komt het onderwerp en de duur van de overeenkomst naar voren. Het onderwerp is namelijk de persoonsgegevens in de applicatie ZorgNed. In het model IBD dient daarom bepaald te worden dat het onderwerp van de verwerking de persoonsgegevens betreffen in de applicatie ZorgNed.

In de conceptovereenkomst van ZorgNed Automatisering is bepaald dat de overeenkomst op een nader te bepalen datum ingaat en voor onbepaalde tijd is. In het model IBD dient daarom bepaald te worden dat de duur van de verwerking net zo lang voortduurt als dat de gemeente Etten-Leur gebruikmaakt van ZorgNed als SaaS.

Het is aan te bevelen om in bijlage 2 van het model IBD te omschrijven dat in ZorgNed gewone, bijzondere en strafrechtelijke persoonsgegevens voorkomen. Om heel concreet te zijn is het raadzaam om in die bijlage te bepalen dat in ZorgNed NAW-gegevens, gegevens over kinderen, gegevens uit de BRP, BSN, inkomensgegevens en biometrische gegevens verwerkt worden. Daarnaast is het raadzaam om in het model IBD op te nemen dat gegevens over ras en etnische afkomst, seksuele gerichtheid, religieuze en levensbeschouwelijke overtuigingen, politieke opvattingen, vakbondslidmaatschappen en gezondheid enkel in ZorgNed geregistreerd worden, indien deze gegevens relevant zijn in het kader van een hulpvraag van een cliënt.

Daarnaast is het advies om in het model IBD te bepalen dat het doel van de verwerking in ZorgNed is om cliënten te ondersteunen in het kader van maatschappelijke hulpverlening, jeugdhulpverlening en schuldhulpverlening. De aard van de verwerking kan omschreven worden als registratiegegevens. In het model IBD is geen ruimte gecreëerd om de aard van de verwerking te kunnen omschrijven. Daarom is het logischerwijs aan te bevelen om eerst ruimte te creëren in het model IBD, zodat dit ingevuld kan worden.

Bovendien is het aanbevelenswaardig om in bijlage 2 van het model IBD naar voren te laten komen dat er een aantal categorieën betrokkenen zijn. De eerste categorie zijn de cliënten van de gemeente Etten-Leur en de gemeente Zundert die in het kader van maatschappelijke hulpverlening, jeugdhulpverlening en schuldhulpverlening ondersteuning krijgen. De tweede categorie zijn de personen uit het persoonlijk netwerk van de cliënt en de derde categorie zijn de hulpverleners.

In het model IBD is bepaald dat de verwerker de verwerkingsverantwoordelijke op de hoogte stelt, indien de verwerker op grond van een wettelijke plicht verplicht is om buiten de instructies van de verwerkingsverantwoordelijke te verwerken. Om het model IBD volledig in overeenstemming met de AVG te krijgen, dient toegevoegd te worden dat deze kennisgeving achterwege gelaten wordt, indien wetgeving deze kennisgeving om gewichtige redenen van algemeen belang verbiedt.

In het model IBD is geregeld dat de verwerker de verwerkingsverantwoordelijke bijstand verleend bij het nakomen van de verplichtingen omtrent meldplicht datalekken en het uitvoeren van een PIA. In het model IBD ontbreken twee bepalingen omtrent het verlenen

van bijstand. Het is aan te bevelen om in het model IBD te bepalen dat de verwerker gehouden is om de verwerkingsverantwoordelijke te ondersteunen in het kader van beveiliging en voorafgaande raadpleging.

In het model IBD is bepaald dat de verwerker bij het beëindigen van de verwerkingsdiensten alle persoonsgegevens wist of terugbezorgt. De verwerkingsverantwoordelijke heeft hieruit de keuze. Om het model IBD volledig in overeenstemming te krijgen met de AVG is het aan te raden om naar voren te laten komen dat de verwerker gehouden is om bestaande kopieën te verwijderen, indien de verwerkingsverantwoordelijke kiest voor terugbezorgen. Verder is het advies om het model IBD aan te vullen door op te nemen dat wissen of terugbezorgen verboden is, indien de verwerker op grond van een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling verplicht is tot opslag van de persoonsgegevens.

Op grond van de nationale privacyregels is de gemeente Etten-Leur gehouden om een aanvullende afspraak omtrent bescherming persoonsgegevens met ZorgNed Automatisering te maken. Het is aan te bevelen om in de verwerkersovereenkomst met ZorgNed Automatisering te bepalen dat ZorgNed Automatisering gehouden is om in overeenstemming te handelen met de gestelde eisen uit de artikelen 8 en 9 van het Besluit BRP.

Op grond van de Jeugdwet en de Wmo 2015 dienen de dossiers en de persoonsgegevens in het kader van jeugdhulpverlening en maatschappelijke hulpverlening vijftien jaar bewaard te worden. Deze wetten stellen niet de eis om dit expliciet in een verwerkersovereenkomst vast te leggen, indien een verwerker wordt ingeschakeld. Ondanks dat het opnemen van deze bewaartermijn niet verplicht is, kan het opnemen van deze bewaartermijn in de verwerkersovereenkomst met ZorgNed Automatisering bijdragen aan het nakomen van de eigen verplichtingen die de gemeente Etten-Leur heeft in het kader van de bewaarplicht. Daarom is het advies om de bewaartermijn van vijftien jaar op te nemen in het model IBD.

Bronnenlijst

- Boeken

Engelfriet, Meij & Kager 2017

A. Engelfriet, L. Meij & P. Kager, *De Algemene Verordening Gegevensbescherming. Artikelsgewijs commentaar*, Amsterdam: Ius Mentis 2017.

Gellaerts & Jobse 2016

S.L. Gellaerts & C.M. Jobse, *Inleiding ICT en recht*, Deventer: Wolters Kluwer Nederland B.V. 2016.

Schaaijk, van, 2015

G.A.F.M. van Schaijk, *Praktijkgericht juridisch onderzoek*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2015.

Versmissen, Terstegge & Krijgsman 2017

K. Versmissen, J. Terstegge & N. Krijgsman, *Grip op de AVG. De nieuwe privacywet voor niet-juristen*, Deventer: Wolters Kluwer Nederland B.V. 2017.

- Handleidingen

Gemeentelijke inkoopvoorwaarden bij IT 2017

Gemeentelijke inkoopvoorwaarden bij IT, Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten, 2017.

Gemeentelijke inkoopvoorwaarden bij IT. Artikelsgewijze toelichting 2017

Gemeentelijke inkoopvoorwaarden bij IT. Artikelsgewijze toelichting, Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten, 2017.

Model voor een verwerkersovereenkomst 2017

Model voor een verwerkersovereenkomst, Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten, 2017.

Publicatie GIBIT inclusief toelichting 2017

Publicatie GIBIT inclusief toelichting, VNG Realisatie, 2017.

Schermer, Hagenauw & Falot 2018

B. W. Schermer, D. Hagenauw & N. Falot, *Handleiding Algemene verordening gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming*, Den Haag: 2018.

Voorbeeld Collegevoorstel gebruik GIBIT 2017

Voorbeeld Collegevoorstel gebruik GIBIT, VNG Realisatie, 2017.

- Parlementaire stukken

Kamerstukken II 2017/18, 34851, nr. 3.

- Staatsblad

Stb. 2013, 493.

- Elektronische bronnen

'Gemeente Etten-Leur (Noord-Brabant)', *Overheid in Brabant*, overheidinbrabant.nl/etten-leur/s/23.

'Gebruik van GIBIT in het inkoopproces', *VNG Realisatie*, vngrealisatie.nl (zoek op *GIBIT inkoopproces*).

ZorgNed Automatisering, zorgned.nl.

'Vacatures', *ZorgNed Automatisering*, zorgned.nl/vacatures/.

ZorgNed. Voor de uitvoering Wmo, *Zorgned Automatisering*, zorgned.nl/wmoned/.

- Wet- en regelgeving

Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PbEU 2016, L 119/1)

Archiefwet 1995

Jeugdwet

Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming

Wet basisregistratie personen

Wet gemeentelijke schuldhelpverlening

Wet maatschappelijke ondersteuning 2015

Besluit basisregistratie personen